

Vlaams
Parlement

vergadering **C221**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 3 mei 2018

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Jo De Ro aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over individuele vragen van leerlingen naar ondersteuning – 1523 (2017-2018)	3
VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het stijgende aantal leerlingen dat van school wordt gestuurd – 1720 (2017-2018)	
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het stijgende aantal jongeren met gedragsproblemen zoals blijkt uit het jaarrapport van de Centra voor Leerlingenbegeleiding – 1721 (2017-2018)	8
VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, en aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de zorg voor voldoende werkplekken bij de uitbreiding van het tijdelijke project 'dual leren' – 1735 (2017-2018)	16
VRAAG OM UITLEG van Ann Brusseel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de handelwijzen van private instanties die afstandsonderwijs aanbieden – 1821 (2017-2018)	19
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het plaatsen van zonnepanelen op DBFM-scholen (Design Build Finance Maintain) – 1740 (2017-2018)	25
VRAAG OM UITLEG van Vera Celis aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over een verplicht antipestbeleid in elke school – 1741 (2017-2018)	30
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het advies van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) rond talentgericht werken op school – 1753 (2017-2018)	34
VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de hervorming van het academiejaar – 1768 (2017-2018)	36

VRAAG OM UITLEG van Jo De Ro aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over individuele vragen van leerlingen naar ondersteuning – 1523 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): In het decreet Jeugdhulpverlening van 12 juli 2013 staat onder artikel 6: "Met uitzondering van de gerechtelijke jeugdhulpverlening kan jeugdhulpverlening alleen worden verleend met instemming van de personen tot wie ze zich richt." Het decreet stelt ook dat een minderjarige, maar ook een min-12-jarige, die geen instemming verleent, alsnog naar jeugdhulp kan worden doorverwezen mits is voldaan aan een aantal voorwaarden. In zo'n geval moet er bijvoorbeeld duidelijk worden gemotiveerd dat doorverwijzing in het belang van de minderjarige is. Nog volgens het decreet is het ook mogelijk dat een min-12-jarige, als blijkt dat die tot een redelijke beoordeling van zijn of haar belangen in staat is, zelf jeugdhulp aanvraagt. Dat betekent concreet dat kinderen rond de leeftijd van 12 jaar, zich tot jeugdhulp kunnen richten, zelfs indien hun ouders zouden weigeren om de nodige stappen te zetten.

De parallel kan getrokken worden met het M-decreet en in het bijzonder met de ondersteuningsnetwerken die opgestart werden om leerlingen met bijzondere noden in het gewoon onderwijs te ondersteunen. Steeds vaker – gisterenavond kon ik het samen met enkele collega's nog aan den lijve ondervinden tijdens gesprekken met mensen uit het Gentse – meldt men mij vanuit die ondersteuningsnetwerken dat er ouders zijn die ondersteuning weigeren voor hun kinderen, en daarbij de argumenten vanuit de school en/of het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) naast zich neerleggen. In zo'n geval wordt dan wel de leerkrachtbegeleiding opgestart, maar lopen de leerlingen een betere ondersteuning mis.

Minister, ontvangen u en uw administratie rechtstreeks of via de stuurgroep deze signalen?

Een regeling, zoals in Welzijn van toepassing bij jeugdhulpverlening, zou zeker voor leerlingen ouder dan 12 jaar een verschil kunnen betekenen. Minister, wat is uw mening hierover?

We kunnen deze vraagstelling ook doortrekken naar leerlingbegeleiding in het algemeen. Individuele begeleiding wordt enkel voortgezet met instemming van de betrokken leerling of van de ouders van de niet-bekwame leerling. Het is niet duidelijk welke procedure moet worden gevolgd indien bijvoorbeeld een leerkracht een andere opvatting heeft over deze begeleiding. Kunt u dit toelichten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer De Ro, ik vind het signaal dat u geeft heel belangrijk.

Noch mijn administratie noch de stuurgroep heeft een signaal ontvangen dat een weigering van ondersteuning door ouders een vaak voorkomend probleem zou zijn in de ondersteuningsnetwerken. Maar als het één keer in het nadeel van het kind gebeurt, is het natuurlijk al slecht. Het is zeker niet iets wat systematisch gebeurt.

Het onderwerp werd bij de start van het ondersteuningsmodel besproken in de stuurgroep. Men heeft toen beslist om dezelfde aanpak te blijven hanteren als bij de gon-begeleiding (geïntegreerd onderwijs) bij een niet-akkoord van ouders. Naar analogie met de vroegere gon-begeleiding kan binnen het ondersteuningsmodel de ondersteuning niet leerlinggericht worden ingezet wanneer ouders een

gemotiveerd verslag niet willen ondertekenen. Dat gemotiveerd verslag is nodig om in aanmerking te komen voor ondersteuning. De weigering van de ouders kan een inzet van ondersteuning gericht op de school, de leerkracht of het lerarenteam niet verhinderen. Het enige wat kan worden verhinderd, is rechtstreekse steun aan de leerling.

Dit is ook zo opgenomen in een ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse besluiten betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, waarin verschillende bepalingen met betrekking tot gon worden geactualiseerd in het licht van de nieuwe realiteit van het ondersteuningsmodel.

Een mechanisme om toch leerlinggerichte ondersteuning in te zetten zonder goedkeuring van de ouders, is er binnen het ondersteuningsmodel niet. Maar nog eens: je kunt wel via de leerkracht of via de school gaan.

Als het CLB een traject opstart, maakt het een uitgebreide analyse van de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling en de ondersteuningsbehoeften van de leerkrachten en ouders. 'Handelingsgericht' betekent per definitie: in samenspraak met de school, de ouders én – zoveel mogelijk – de leerling. Samen bepalen zij met het CLB welke bijkomende inzet van middelen, hulp of expertise wenselijk is. Niet alleen de onderwijsbehoeften van leerlingen, maar ook de ondersteuningsnoden van leerkrachten en schoolteams worden in kaart gebracht.

In dat ondersteuningsmodel krijgt een leerling met specifieke onderwijsbehoeften niet meer standaard een vast aantal uren begeleiding per week gedurende een bepaalde periode, zoals dat bij gon en inclusief onderwijs (ion) het geval was. De geboden ondersteuning in een gewone school kan, naargelang van de vraag, leerkracht-, team- of leerlinggericht zijn.

Ik verwijs naar een opmerking van mevrouw Gennez van deze voormiddag. We konden er niet op doorgaan. Een reden waarom sommige ondersteuningsvragen niet kunnen worden ingewilligd, kan zijn dat men beslist om op de leerkracht in te zetten. Vroeger was dat systematisch enkel de leerling.

Met deze hervorming leggen we meer nadruk op leerkracht- en teamgerichte ondersteuning, zonder de leerlinggerichte ondersteuning, die vaak nodig is, uit het oog te verliezen. Mijnheer De Ro, deze nieuwe invalshoek is een beetje moeilijk te verbinden met uw vraag naar het beslissingsrecht van leerlingen van ouder dan 12 jaar. Het is namelijk de school die, in overleg met alle actoren, de ondersteuningsvraag bepaalt. Een minderjarige leerling daar een beslissingsbevoegdheid over geven, legt een heel grote verantwoordelijkheid bij die leerling. De autonomie ligt bij de CLB's om, op basis van hun kennis van de context en hun expertise, hierover een inschatting te maken.

Ik heb nog geen weet van vragen of situaties waarin leerlingen zelf beslissingsrecht wensen. Ik hoor soms wel reacties van ouders waarvan de zoon of dochter liever geen ondersteuning zou willen omdat ze zich dan een uitzondering voelen in de klas. Dat is een argument om af te stappen van de vroegere werkwijze. Zeker wanneer kinderen uit de klas worden gehaald, is dat heel bijzonder. Door de hervorming maken we het mogelijk om meer leerkracht- en teamgerichte ondersteuning in te zetten, wat in deze situaties een oplossing zou kunnen bieden. Ik was nog niet zo lang geleden in een school waar de zorgleerkracht gewoon mee volgt in de klas en zo ondersteuningsnoden detecteert, om vervolgens te bekijken wat de leerkracht kan oplossen en wat niet. Met groepswerken kun je al ondersteuning geven zonder dat het opvalt en zonder dat het kind zich een uitzondering moet voelen.

Ik sta uiteraard achter een goede en open communicatie met leerlingen. Leerlingen moeten, in de mate van het mogelijke, inbreng hebben op school en betrokken worden wanneer nodig. Het zou echter een zware last op hun schouders

zijn om hen verantwoordelijk te stellen voor dergelijke beslissingen. Maar, mijnheer De Ro, ik denk niet dat dat de teneur was van uw vraag.

Vandaag, maar ook met de nakende hervorming van de leerlingbegeleiding, kunnen CLB's voor hun aanbod volgende kernactiviteiten inzetten: onthaal, vraagverheldering, verstrekken van informatie en advies, diagnostiek, korte begeleiding, samenwerken met het netwerk enzovoort. Hier geldt de algemene regel dat er toestemming moet zijn van de bekwame leerling of van de ouders van de niet-bekwame leerling. De richtleeftijd voor bekwaamheid is 12 jaar. Het niet-bekwaam geacht worden door een CLB-medewerker of een andere jeugdhulpverlener gebeurt in dialoog tussen de leerling en de CLB-medewerker of de jeugdhulpverlener. Daarnaast heeft het CLB ook de opdracht om de school te ondersteunen om onder meer de deskundigheid van leerkrachten te versterken bij het opvangen van leerlingen en hen te versterken bij de signaaldetectie. Hiervoor wordt geen toestemming gevraagd.

Waar mogelijk wordt altijd geprobeerd om haalbare handelingsgerichte adviezen te formuleren, afgestemd met de leerling, ouders en school, en rekening houdend met de rechten en plichten van leerlingen, ouders en school, het beroepsgeheim, de discretieplicht, de privacy en het ambtsgeheim. Het CLB stelt steeds de leerling en het belang van de leerling centraal.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Minister, dit thema leeft ook buiten het onderwijs. De kinderrechtencommissaris heeft enkele weken geleden een brochure uitgegeven voor het brede welzijnswerk, om er de aandacht op te vestigen dat kinderen die handelingsbekwaam zijn hun eigen recht op hulpverlening en ondersteuning kunnen opvragen.

Ik lees u een korte passage voor uit de brochure: "Het recht op gezondheidszorg van een kind komt niet in het gedrang als een kind de nodige therapie niet krijgt omdat een van zijn ouders geen toestemming geeft. De situatie kan ook escaleren, blijven verslechteren tot een crisis, zoals bijvoorbeeld een poging tot zelfdoding, het kind uiteindelijk toch bij de hulpverlening brengt. Soms zelfs gedwongen op tijd hulp bieden kan helpen om escalatie te voorkomen." Vooral die laatste zin is voor het onderwijs van toepassing: op tijd de nodige ondersteuning, de nodige hulp bieden, kan helpen om escalatie te voorkomen. De kernvraag – waarover we het gisteren ook hebben gehad met een aantal parlementsleden – is in hoeverre we hier, als het gaat over een betere ondersteuning van kinderen in de schoolcontext, de zwaarte van het ja of neen bij de ouders leggen. Als het CLB, de klasleerkracht en de zorgleerkracht, die toch – daar ga ik van uit – allemaal in het belang van het kind willen handelen en die vanuit hun professionaliteit een aantal dingen waarnemen en daar voorstellen bij formuleren, dan is het voor mij, als vader, heel moeilijk te begrijpen waarom je daar niet achter zou staan. Integendeel, veeleer het omgekeerde is waar: er zijn veel ouders die meer hulp willen en die niet krijgen. We moeten ons misschien eens buigen over de kernvraag: welk soort hulp binnen onderwijs kan er door ouders worden geweigerd? Het heeft impact op het kind, maar ook op de medeleerlingen, op de leerkrachten en op het schoolteam.

Uit een aantal getuigenissen blijkt dat die 'neen' van ouders vaak is ingegeven door angst. Het is een zeer concrete angst: de angst dat het een eerste stap is naar een doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs. Ik ben het er met velen over eens dat de drempel voor het buitengewoon onderwijs de laatste vijftien tot twintig jaar systematisch lager is geworden, dat het grote taboe en stigma die er toen op kleefden verminderd zijn, maar zeker voor een aantal mensen die minder goed geïnformeerd zijn en die zelf de weg in de hulpverlening niet altijd vinden, is dat toch nog altijd een stigma. Soms hebben die mensen zelf een

slechte ervaring gehad in het onderwijs. Ik ben dus niet onempathisch ten aanzien van de redenen op basis waarvan ouders dat kunnen weigeren. Ik denk dat we vanuit de CLB's en de scholen een extra inspanning moeten doen om die ouders, die initieel zouden weigeren, bij te staan om tot een goede keuze te komen. Ik herhaal mijn bijkomende vraag: wat is redelijk om, met betrekking tot het weigeren van hulpvragen, aan de ouders over te laten en wat zou eigenlijk altijd de keuze moeten zijn vanuit het team, vanuit het CLB, vanuit de leerkrachten, in het belang van het kind?

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): We komen hier op een heel dunne grens: waar nemen we het heft in handen en waar behouden we altijd de communicatie – wat we altijd bepleiten – tussen zorgverstrekkers ondersteuners, CLB's, de school en, uiteraard, de ouders, die daarin een heel belangrijke rol spelen? Ouders die zelf heel negatieve ervaringen hebben gehad met de school, en die zelf weinig kans hebben gekregen, of die naar hun gevoel te snel een bepaald label op zich hebben gekregen, staan niet open voor de zorgen waarop hun kind wel recht heeft. In hoeverre moeten we ook die ouders daarin begeleiden? In hoeverre moet de hulpverstrekker of de school daarbij niet bepaalde knopen doorhakken?

Ik verwijs naar onze discussie van vorige week over het feit dat CLB's soms verslagen verscheuren omdat de ouders er niets mee wensen te doen. Ook in die lijn zitten we hier deze discussie voort.

Minister, ik vind ook dat de verantwoordelijkheid op het kind schuiven, misschien dat brugje te ver is. We moeten bekijken in hoeverre we informatie kunnen laten doorstromen op ons initiatief en op onze verantwoordelijkheid, en in welke mate we dit moeten beperken.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, dit is een interessante vraag maar het is tegelijkertijd ook een complex en moeilijk probleem. Leerling-gerichte ondersteuning is alleen mogelijk indien ouders bereid zijn om het gemotiveerd verslag te ondertekenen. Is dit al dan niet de beste oplossing? Theoretisch kan de situatie zich voordoen dat het kind wel bereid is en de ouders niet, maar vergeet ook niet dat theoretisch ook de andere situatie kan bestaan: dat ouders zeggen van wel, maar het kind van niet. Wat ga je op dat moment doen?

Het is juist dat je de onrust en de angst moet wegnemen door de ouders sterker te betrekken. Dat is fundamenteel. Maar om vandaag te zeggen dat dit of dat de oplossing is: dit definitieve standpunt zou ik eerlijk gezegd niet innemen. Ik zou dit graag toch nog wat verder in alle nuances bekijken.

Kathleen Helsen (CD&V): Mijnheer De Ro, ik begrijp uw vraag goed. Ik stel in het onderwijsveld vast dat dit soms weegt op leerkrachten. Zij willen verder aan de slag met kinderen en zijn niet in de mogelijkheid om een beroep te doen op een CLB dat hen daarin moet ondersteunen, om een aantal bijkomende onderzoeken te doen die interessante informatie kunnen opleveren om het kind beter te kunnen begeleiden. We hebben hier al dikwijls gezegd dat leerkrachten perfectionisten zijn. Zij willen hun job zeer goed doen. Het brengt toch wel wat stress teweeg wanneer leerkrachten in die situatie terechtkomen.

Anderzijds ondersteun ik ook u, mijnheer De Meyer, wanneer u zegt dat we volop moeten inzetten op een grote betrokkenheid van ouders. Ook daar kunnen we nog een stap vooruit zetten, om na te gaan op welke manier we ouders, en dan vooral kwetsbare ouders die heel onzeker zijn in het gesprek met experts en onderwijzend personeel, versterken in de participatie in het schoolse gebeuren

van hun kind. Samen met deze commissie kunnen we nog bekijken welke initiatieven daar nog voor nodig zijn in de toekomst.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Vooraf: het is nu al de twintigste keer dat wordt verwezen naar het zeer interessante gesprek dat gisteren heeft plaatsgevonden. Als dat een gesprek is voor alle parlementsleden, mogen ze mij in het vervolg ook uitnodigen. Steiner en Freinet zijn al bij ons geweest... *(Opmerkingen)*

Er is een verschil tussen het parlement en de regering, natuurlijk. Maar het was blijkbaar wel interessant. Dat is dus heel nuttig. *(Opmerkingen)*

Ik probeer met alle meningen rekening te houden. Ik denk dat we hier allemaal niet ver van elkaar zitten. We willen allemaal het beste voor het kind. Mijnheer De Meyer, ik steun u wanneer u zegt dat we moeten investeren in ouderbetrokkenheid. We zien dat ook in het verslag van de inspectie van gisteren over de middelen voor sociaal-economische status (SES) en gelijke onderwijskansen (GOK). Dat vind ik heel merkwaardig. Het heeft er op het eerste gezicht niets mee te maken, maar men vindt het vreemd dat ze heel zelden worden ingezet om de ouderparticipatie te versterken. Nochtans weten we dat dat het verschil kan maken. Ouders die totaal geen ervaring hebben met een noodzakelijke persoonlijke begeleiding van hun kind, en die dat dan plots te horen krijgen, kunnen daar inderdaad bang van worden en denken dat het de eerste stap is naar buitengewoon onderwijs, terwijl de maatregelen nu net bedoeld zijn om het kind te ondersteunen in het gewoon onderwijs.

Het zou goed zijn dat we daar eens allemaal naar onszelf kijken en ons afvragen hoe we de ouderbetrokkenheid kunnen verbeteren. Dat is ook de reden, collega's, waarom ik deze ochtend gezegd heb: geef mij geen te zware procedures. Dat vind ik niet zo oké. Ik vind het veel belangrijker om te investeren in extra klachtenbemiddeling. Klachtenbemiddeling kan ook leiden tot begrip van ouders voor de maatregel die je wilt nemen. We moeten dus zoveel mogelijk draagvlak vinden voor de maatregelen die we willen nemen.

In situaties waarbij ouderen blijven weigeren, kom je op een heel gevoelig snijvlak tussen privacy en de noden van het kind. Ik wil graag de oefening met jullie maken. Het blijft het gemakkelijkst om ouders te overtuigen.

Nog eens: leerkrachtgerichte ondersteuning kan nooit worden geweigerd. Dat biedt misschien in sommige situaties een creatieve oplossing. Maar als we oefeningen doen, zullen we toch casussen vinden waarbij het toch weer op de grens ligt. We moeten daar een evenwicht bewaken. Maar ik wil die oefeningen zeker maken, want ik heb heel weinig begrip voor hulp die na een lang traject wordt geweigerd. Het is altijd meer dan één individuele leerkracht die beslist dat een kind iets nodig heeft. Het is altijd goed doordacht. Het is echt van belang dat er meer wordt geïnvesteerd in dat draagvlak.

Voor het overige denk ik dat de partijen niet zo ver van elkaar zitten. De enen willen meer inspraak voor het kind, de anderen willen dat het nooit geweigerd kan worden. Eigenlijk willen we het liefst dat er een zo groot mogelijk draagvlak ontstaat tussen kinderen en ouders.

Mijnheer De Ro, we hebben ook het verslag van de kinderrechtencommissaris gezien. Ik verwijs ook naar de opmerkingen van mevrouw Krekels over verslagen die in de vuilnisbak belanden. Ook hier zit je met een moeilijk evenwicht: mocht je alles kunnen bewaren in een databank die maar opengaat wanneer de ouders weer het licht op groen zetten, zou er ook al veel informatie gered zijn. Daar zou

onze pas kunnen bij helpen. We moeten bekijken wat er mogelijk is binnen de grenzen van de privacywetgeving.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Voor onze fractie geldt het principe dat elke barrière tussen betere hulp voor leerkrachten en voor kinderen weggewerkt moet worden. Vanochtend werd hier al gezegd dat kinderen met gedragsproblemen en -stoornissen in het verleden niet zijn geholpen omdat er een financiële drempel was voor bepaalde vormen van hulpverlening. Op andere momenten zullen ouders uit een angstreflex of uit een principiële reflex bepaalde zaken geweigerd hebben. Uit getuigenissen konden we horen dat er soms geen verslagen werden geschreven omdat er inderdaad bij een aantal CLB's de vrees bestond dat het als een eerste stap naar het buitengewoon onderwijs zou worden gezien. Al die drempels moeten weg. We werken met heel veel middelen in het Vlaams onderwijs aan een zorgbrede omgeving. Het is spijtig als er dan nog kinderen tussen de mazen van het net glippen. Met deze vraag wou ik een stukje van dat probleem in beeld brengen en ik dank de collega's die zich erbij aangesloten hebben. We delen dezelfde bezorgdheid en we moeten ervoor zorgen dat er een oplossing komt in alle mogelijke gevallen waar hulp mogelijk is, maar in de praktijk de betrokken leerling niet bereikt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het stijgende aantal leerlingen dat van school wordt gestuurd

– 1720 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het stijgende aantal jongeren met gedragsproblemen zoals blijkt uit het jaarrapport van de Centra voor Leerlingenbegeleiding

– 1721 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Scholen beschikken over een aantal tuchtmaatregelen om leerlingen tijdelijk of definitief uit te sluiten van de lessen op school. De aanleiding daarvoor is vaak een schending van de leefregels door de leerling.

Uit het jaarverslag van de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) blijkt dat nooit eerder zoveel leerlingen van school werden gestuurd als vorig jaar. Vorig schooljaar, 2016-2017, werden in totaal 2.472 leerlingen definitief geschorst of buitengezet op school. Dat is 35 procent of een derde meer dan in het schooljaar 2012-2013. De CLB-sector stelt ook vast dat het aantal begeleidingen in het kader van een tijdelijke schorsing de laatste vijf schooljaren is toegenomen, met zo'n 62 procent ten opzichte van het schooljaar 2012-2013.

Leerlingen gedragen zich steeds agressiever, zowel verbaal als fysiek. Tal van oorzaken worden aangestipt om de toename van dat wangedrag in de klas te verklaren: maatschappelijke diversiteit, moeilijke thuissituaties, toenemende economische flexibiliteit die gevraagd wordt aan de ouders enzovoort.

Minister, welke verklaring kunt u geven voor de stijging in het aantal tijdelijke en definitieve schorsingen in het basis- en het secundair onderwijs?

Hoe zult u ervoor zorgen dat het voor leerkrachten werkbaar blijft? Op welke manier worden leerkrachten gevormd om met deze gewijzigde context om te gaan? Wat is de rol van de pedagogische begeleidingsdiensten in deze om leerkrachten te versterken?

Een uitsluiting van een leerling is voor scholen vaak de laatste stap, als het echt niet anders kan. Op welke manier wil u het aantal uitsluitingen op school trachten terug te dringen?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): In slechts één schooljaar tijd, van 2015-2016 naar 2016-2017, is het aantal jongeren met gedragsproblemen met 32 procent gestegen. Over twee jaar gaat het zelfs om een verhoging met 72 procent. Dat blijkt uit het gezamenlijke jaarrapport van de Vlaamse CLB's.

Het zijn niet de enige verontrustende cijfers uit het jaarrapport. Zo is het aantal leerlingen dat begeleid wordt in het kader van leerplichtproblemen, met 16 procent gestegen, maar ook het aantal tijdelijke schorsingen en het aantal definitieve uitsluitingen neemt toe. Het aantal jongeren dat regelovertredend gedrag vertoont, steeg in één schooljaar met 8 procent.

De cijfers slaan op leerlingen uit het kleuter-, lager en middelbaar onderwijs. De Centra voor CLB's zijn ten einde raad.

Minister, wat vindt u van deze sterke stijging? Welke conclusies trekt u hieruit? Wat wilt u hieraan doen? Welke acties zult u ondernemen? Hoe wilt u leerkrachten en scholen ondersteunen die geconfronteerd worden met toenemende gedragsproblemen? Bent u van plan om meer middelen toe te kennen aan het CLB om hiermee om te gaan? Wilt u de financiering van de CLB's aanpassen? Hoe wilt u samenwerken met uw collega-minister van Welzijn om dit probleem aan te pakken?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dit is een bijzondere problematiek. Ik zag een televisieprogramma met professor Peter Adriaenssens en ik was onder de indruk van zijn kijk op de veranderende samenleving. Hij is een zeer verstandig man en ik werd stil van zijn analyse inzake de nieuwe structuren die nodig zijn voor kinderen. De problematiek die u beiden in uw vragen aankaart, is volgens mij echt ook een problematiek die de school overstijgt. Ze is wel reëel en ze wordt overal opgemerkt. Het is een conclusie die we lezen in het jaarverslag van de CLB's, zonder echt te weten wat hiervan de oorzaak is.

Wanneer het gaat over de stijging van tuchtcijfers, stelt het jaarverslag dat het voornamelijk gaat over "schending van de leefregels", maar dat maakt het nog altijd niet duidelijk waarom leerlingen sinds schooljaar 2012-2013 tot 62 procent méér schendingen van de leefregels neerzetten. Sterker nog, in de monitoring van de cijfers secundair onderwijs merken we dat in schooljaar 2016-2017 het aantal definitieve uitsluitingen gedaald is in vergelijking met vorig schooljaar: van 3.977 definitieve uitsluitingen naar 3.599. Ik kom op dit verschil tussen de CLB-cijfers en de cijfers van AGODI zo meteen nog terug.

Zo noteert men in de cijfers over gedragsproblemen in vergelijking met twee schooljaren geleden ook een stijging van 72 procent voor diagnostiek bij leerlingen met gedragsproblemen. Het jaarverslag vermoedt dat dit zijn oorzaak kent in de introductie van het M-decreet en de wachtlijsten bij welzijn. Er zijn echter geen indicaties dat de stijging aanvragen rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp (RTJ) of niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp (NRTJ) op gelijkaardige wijze stijgen. Ook het M-decreet, wanneer het specifiek gaat over gedragsproblemen,

zorgt niet voor een verschuiving van 72 procent leerlingen type 3 naar het gewoon onderwijs.

Een verdere uitzuivering van de CLB-conclusies is zeker nodig om een helder beeld te krijgen op de situatie. We hebben dat ook gevraagd, want als je zulke conclusies krijgt, die in spanning staan met andere gedane metingen, moet je onderzoeken hoe dat komt.

Waar ik in mijn beleid alvast de focus op leg, is het snel op de bal spelen en klaarstaan met begeleiding zodra er een moeilijke situatie ontstaat.

Zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs moet de school bij definitieve uitsluiting het CLB betrekken in de klassenraad. Als ik de cijfers van AGODI en het CLB naast elkaar leg, concludeer ik dat het CLB nog niet in iedere situatie van definitieve uitsluiting betrokken wordt. De begeleidingscijfers uit het CLB-jaarverslag liggen nog steeds lager dan het aantal geregistreerde definitieve uitsluitingen bij AGODI.

Voor een goed begrip: het aantal uitsluitingen zakt, het aantal interventies van de CLB's stijgt, maar het totaal aantal CLB-interventies is nog lager dan het, gezakte, totaal aantal uitsluitingen. We vermoeden dus dat ze wel vaker ingeschakeld worden. Ik wil dit probleem niet relativiseren, maar ik probeer een verklaring te vinden voor die discrepantie. Zo krijg je merkwaardig genoeg het idee dat het fenomeen toeneemt, terwijl het eigenlijk, volgens onze uitsluitingscijfers, daalt.

In het schooljaar 2013-2014 werden er 3.319 definitieve uitsluitingen doorgegeven aan AGODI, het CLB registreerde 1.705 begeleidingen.

Het aantal leerlingen dat begeleid wordt in het CLB groeit jaar per jaar tot 2.472 leerlingen in 2016-2017, de cijfers definitieve uitsluiting van AGODI maken tussen '15-'16 en '16-'17 een daling tot 3.599 definitieve uitsluitingen. Dat is een daling met bijna 10 procent.

Hoewel het aantal te begeleiden leerlingen bij het CLB stijgt, begeleiden ze dus nog niet alle definitief uitgesloten leerlingen én komt uit hun cijfers niet dat het aantal definitieve uitsluitingen daalt. Deze verschillen zullen we ook bespreken met de CLB's én in de communicatie naar de scholen zullen we hen nog eens wijzen op de regelgeving rond het betrekken van het CLB. Als u mijn mening daarover vraagt, vind ik dat een definitieve uitsluiting niet kan zonder het CLB daarbij te betrekken.

Daarnaast mogen we in geen geval aanvaarden dat kinderen op een of andere wijze zonder school zouden blijven zitten. Bij een definitieve uitsluiting moet de uitsluitende school daarom samen met het CLB de leerling actief bijstaan in de zoektocht naar een nieuwe school. Deze maatregel geldt vandaag al voor het secundair onderwijs, maar bij het scherp zetten van de rollen en taken heb ik het nog eens verduidelijkt in de hervorming leerlingenbegeleiding én ook opgenomen voor het basisonderwijs. Scholen basisonderwijs doen dat vandaag vaak al, maar we nemen het voor het eerst op in de regelgeving om hierin een gelijke tred te houden met het secundair onderwijs.

De CLB's van hun kant worden met de hervorming leerlingenbegeleiding gevraagd hun expertise te bundelen in netoverstijgende samenwerkingsverbanden. Het gaat om expertise rond spijbelen en schooluitval, maar net zo goed over bemiddelen en herstelgericht optreden wanneer de communicatie tussen leerlingen, ouders en school vastloopt.

De problematieken die we hier bespreken zijn altijd een complex gegeven. Het gedrag dat een leerling stelt, staat altijd in relatie tot de context waarin hij of zij zich bevindt. Vaak is moeilijk gedrag ook een signaal voor een ander probleem,

zoals een onopgemerkt leerprobleem. Maar hoe complex de situatie ook is, een uitsluiting moet te allen tijde de allerlaatste maatregel zijn. Daar ben ik het met jullie volmondig over eens.

Ik vestig graag de aandacht op een goed praktijkvoorbeeld uit het lokaal overlegplatform (LOP) secundair onderwijs in Antwerpen. De scholen vertegenwoordigd in dit LOP spraken een gentleman's agreement af: zij kwamen overeen dat zij geen enkele leerling nog uitsluiten na de 1 februari-telling. Door dit akkoord konden zij het aantal definitieve uitsluitingen sinds 2016-2017 drastisch terugschroeven. In schooljaar 2015-2016 registreerden zij 718 definitieve uitsluitingen en in schooljaar 2016-2017 zijn dat er maar 591 meer. Dat is een daling van 18 procent, wat sterker is dan het Vlaams gemiddelde.

De achterliggende filosofie van het LOP is dat iedere definitieve uitsluiting zonder begeleiding van de leerling ervoor zorgt dat het probleem doorgeschoven wordt naar een andere school. Met het gentleman's agreement willen de scholen dit doorschuifgedrag van scholen voorkomen. Ik vind het daarom van uitermate groot belang dat iedere school de nodige begeleidingsinspanningen levert. Idealiter nemen nog andere regio's dit goede praktijkvoorbeeld over. U zou kunnen zeggen dat ik uitsluitingen die daar niet aan voldoen, moet verbieden, maar het engagement om er werk van te maken is veel krachtiger als het ontstaat binnen een samenwerkingverband. Door overleg van de netwerkcoördinatoren Samen tegen Schooluitval worden zulke praktijken gedeeld. Ook de LOP-deskundigen zitten regelmatig samen om praktijken af te toetsen en uit te wisselen.

Tot slot zijn er in het kader van het leerrecht van iedere leerling de naadloos flexibele trajecten (NAFT), waarop ook beroep gedaan kan worden ter preventie van een definitieve uitsluiting. NAFT zijn de vroegere time-outs, die we hervormd hebben tot een flexibelere vorm van begeleiding. Sinds 1 september 2016 kan er veel meer op de nood van de leerling, de noden van de klasgroep en zelfs de noden van de leraar en lerarenteam ingespeeld worden. De NAFT-actoren nemen namelijk niet alleen leerlingenondersteuning op, maar kunnen daarbij ook schoolondersteuning bieden.

De school staat dus niet alleen in haar taken rond leerlingenbegeleiding. In het kader van de professionalisering kan ze een beroep doen op de ondersteuning van de pedagogische begeleidingsdienst (PBD) of een andere externe dienst. Het CLB ondersteunt de school in het versterken van de brede basiszorg via de signaalfunctie. Zoals zonet gezegd, zijn er ook de NAFT-organisaties die zowel kunnen zorgen voor school- en klasondersteuning als voor het aanbieden van ondersteuning van individuele jongeren die gedragsproblemen stellen.

Ook in de vernieuwde lerarenopleidingen komt dit thema aan bod. Eind 2017 is een beheersovereenkomst afgesloten met VLIR en VLHORA, ter ondersteuning van de overgang naar de nieuwe lerarenopleiding. Een van de elementen hierin is een versterkte aandacht voor klasmanagement. Ik verwijs naar de discussie van vanochtend in verband met de bijsturing die we willen geven. Mevrouw Meuleman noemt dit een pijnstillertje. Ik ben het daar niet mee eens, maar ik heb ook al meermaals pijnstillers genomen die mijn klachten volledig weggenomen hebben.

Wat de financiering van de CLB's betreft, weet u dat we die versterken. We hebben een nieuw omkaderingssysteem voor de CLB uitgewerkt, dat rekening houdt met SES-kenmerken. We hanteren daarbij het principe 'niemand verliest'. Dat wil zeggen dat geen enkel centrum omkadering verliest ten opzichte van de omkadering zoals toegekend tijdens de omkaderingsperiode 2014-2017. Er wordt een serieuze injectie van omkadering gerealiseerd: 88 omkaderingsgewichten het komende schooljaar, die zullen groeien tot 180 omkaderingsgewichten, hetzij een investering van bijna 8 miljoen euro in de komende jaren.

Wat betreft de samenwerking met Welzijn, heb ik vanochtend een vraag van de voorzitter nog niet beantwoord. Daar liggen globaal nog zeer veel opportuniteiten. De CLB's verwijzen leerlingen via de draaischijffunctie door naar het beschikbaar schoolextern aanbod. Minister Vandeurzen deed vorige zomer de oproep 'één gezin, één plan' en maakte daarvoor 25 miljoen euro vrij. 15 miljoen daarvan gaat naar samenwerkingsverbanden rechtstreeks toegankelijke hulp, waarvan de CLB's deel uitmaken. Ik vind het bijzonder triest dat niet alle CLB's daar met veel enthousiasme op gesprongen zijn. Minister Vandeurzen voorziet om medio 2018 met die vijftien samenwerkingsverbanden te starten, die zijn gespreid over Vlaanderen en Brussel. De middelen zijn bedoeld voor het uitbreiden van de capaciteit, net daar waar het samenwerkingsverband concludeert dat de nood het hoogst is. We verwachten dat er op die manier minimaal drieduizend gezinnen meer begeleid kunnen worden.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister, ik dank u. Het moet onze ambitie zijn en blijven om zoveel mogelijk jongeren gekwalificeerd te laten uitstromen. Dat moet voor de leraren werkbaar blijven, ze moeten vaak omgaan met een moeilijke thuiscontext en diversiteit. Ook al komt dat in de huidige lerarenopvoeding aan bod, dat betekent nog niet dat al die leraren daadwerkelijk al die vaardigheden hebben ontwikkeld om daarmee om te gaan. Ze zijn zelf nog jong en moeten met een heel complexe materie werken.

Wat zeker niet mag vergeten worden, is de rol van de ouders. U hebt dat zelf al in vorige vragen benadrukt. Ze hebben de grote verantwoordelijkheid, niet alleen om jongeren te stimuleren om naar school te gaan, maar ook om zich te gedragen op school en een diploma te behalen. De ouders versterken in die participatie, moet een van onze hoofdpunten worden. We willen allemaal het beste voor elk kind en vaak brengt structuur rust. Misschien kan onderzocht worden hoe klasmanagement en pedagogische visie kunnen bijdragen aan de aanpak van moeilijk gedrag van leerlingen, bijvoorbeeld via hoekenwerk of vrije keuze. Hopelijk beginnen die leerlingen zich dan toch beter te voelen en kunnen ze verder op school.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, de samenwerking met Welzijn en de mogelijkheid om door te verwijzen, zonder dat de wachtlijsten te lang zijn, naar gepaste hulp en gezinsondersteuning lijkt in het kader van deze vraag de belangrijkste maatregel die moet worden genomen.

Ik hoop dus dat daar inderdaad sneller plaatsen zullen worden gecreëerd in die regio's waar de noden het grootst zijn. Dat is al een positief antwoord, maar ik denk dat er nog wel een aantal bedenkingen zijn. Het is inderdaad verbazend dat er niet bij alle definitieve uitsluitingen begeleiding van het CLB is. Dat verwondert me eigenlijk ook, dus dat zou inderdaad toch wel een richtlijn mogen zijn.

Er zijn ook wel nog wat adviezen van de kinderrechtencommissaris. Die heeft die uitsluitingen en die schorsingen al meer in detail onderzocht. Onder andere in een advies bij het plan Samen tegen Schooluitval heeft hij nog wel een aantal voorstellen gedaan. Zo zegt hij dat het misschien zinvol zou zijn dat er nog een onafhankelijke instantie kan bemiddelen bij echt chronische pestproblemen op school, met spijbelen en afwezigheid op school tot gevolg. Is dat een voorstel dat u zou kunnen meenemen? Hij zegt ook: 'Laat de onderwijsinspectie het sanctiebeleid monitoren, laat hen in het oog houden hoeveel uitsluitingen er zijn en hoe zo'n sanctiebeleid op scholen eruitziet.' Is dat iets dat eventueel te overwegen en mee te nemen is? Ook nog een suggestie is dat men zeker verder zou werken aan herstelgericht werken en aan zo'n beleid op alle scholen. Men zegt ook: 'Zorg ervoor dat je de uitsluitingen uit de leertijd afschaft.' Dat zijn dus nog een aantal

aanbevelingen van de kinderrechtencommissaris als het over die schorsingen en uitsluitingen gaat. Staat u daarvoor open? Zitten daar nog maatregelen tussen die u zou overwegen?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Het is een heel interessante vraag. Ook onze fractie is daar ongeloflijk bezorgd over. Elk kind dat wordt uitgesloten, is er een te veel, maar als je kijkt naar de cijfers voor het basisonderwijs alleen al, de cijfers voor de kinderen van 6 tot 12 jaar, dan zie je dat het aantal definitieve schorsingen daar met 20 procent is gestegen, van 49 naar 60 leerlingen. Ik vind dat verontrustend, want voor ons is het heel duidelijk dat je een kind niet uitsluit, zeker niet in het basisonderwijs – ook in het secundair en hoger onderwijs niet, maar in het basisonderwijs vind ik dat nog een brug en een stap te ver. Vorig jaar heb ik daar ook al een parlementaire vraag over gesteld. Intussen is die situatie nog niet beter geworden, integendeel.

Minister, we hebben het er vanmorgen ook al kort over gehad. Het vormingscentrum Aura uit Kortrijk is bijna twee jaar aan de slag met het proefproject Aura XS, dat bij basisscholen langsgaat om te voorkomen dat bepaalde leerlingen van school worden gestuurd. In dat proefproject worden ouders, leerlingen, leerkrachten én het CLB betrokken. U hebt vorig jaar de initiatiefnemer van het project uitgenodigd op uw kabinet om de resultaten van het project te bespreken, en ook een eventuele verdere uitbreiding naar heel Vlaanderen te bekijken. Als we de resultaten van dat project bekijken, mogen we eigenlijk wel spreken van een redelijk succesvol traject, want bij de trajecten die zijn afgerond, heeft het kind zijn plaats in de klas of de school kunnen behouden. De uitsluiting is dus ook vermeden. De mensen die met dat project bezig zijn, zetten in op verbinding. Ze gaan met alle betrokkenen op zoek naar waar hun kracht ligt. Ze geloven ook dat dat de sleutel kan zijn om terug te komen en oplossingen te vinden. Dat is dus een zeer positief project.

Minister, daarom wil ik deze bijkomende vraag stellen. U steunt Aura met een projectsubsidie van 5000 euro. U verwees in uw persbericht ook naar de 'fast teams' en de rol die Aura daarin eventueel zal kunnen spelen. U hebt het daar vanmorgen ook al over gehad. Kunt u mij daar nog iets meer uitleg over geven? Vanmorgen waren er immers heel veel vragen in één keer. Bent u bereid om het proefproject uit te breiden over heel Vlaanderen en de kans om definitieve schorsingen te vermijden dan ook te vergroten?

De 'fast teams' bestaan uit personen van bestaande ondersteuningsteams. Ook de CLB's, de pedagogische begeleiding en de scholen van type 3 werken mee om het aanbod uit te werken. In het proefproject Aura XS worden zowel ouders en leerlingen als leerkrachten en het CLB betrokken. Op welke manier zult u deze twee, die bestaande ondersteuningsteams en dat project, met elkaar matchen? Dat vind ik immers niet onbelangrijk.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): De cijfers moeten altijd met de nodige nuance worden benaderd, maar anderzijds voelen we allemaal toch wel aan dat het hier over een ernstig probleem gaat, zeker als het gaat over kinderen uit het basisonderwijs.

Ik vind het idee om dit beter te monitoren een interessant idee, zodat we eigenlijk met meer kennis van zaken kunnen beoordelen wat de achterliggende oorzaken zijn. Cijfers op zich zeggen iets, maar uiteraard niet alles. Moet de onderwijsinspectie dat doen of kan dat op een andere wijze gebeuren? Dat laat ik even in het midden.

Mijn spontane reactie is dat we nog sterker moeten inzetten op CLB's en niet op zoek gaan naar onderwijsvreemde instanties of nieuwe structuren, zoals bemiddeling

van buitenaf. Eerst moeten we eens bekijken wat we vanuit het onderwijsveld zelf kunnen doen, met alle respect en een positieve waardering voor wat bijvoorbeeld in Kortrijk gebeurt. Mijn bemerking is veeleer algemeen.

Kathleen Helsen (CD&V): Minister, ik wil ook kort reageren op uw antwoord. U geeft aan dat in heel veel gevallen de CLB's niet zijn betrokken bij de uitsluiting. Ik denk dat dat niet wenselijk is en ik vraag me af of we in de regelgeving gewoon moeten bepalen dat een uitsluiting op school niet kan zonder betrokkenheid van CLB's. Ik heb zelf heel veel begeleidingen gedaan van scholen en kinderen met een moeilijk gedrag en gedragsstoornissen. Ik heb nooit toegestaan dat een kind werd verwijderd van school, omdat de oplossing ligt in een goede begeleiding en in het samen zoeken naar een aangepast traject voor leerlingen, het best in samenwerking met ouders. Het lijkt me een goede houding om daar heel sterk op in te zetten.

Dan wil ik nog even op de cijfers reageren. De CLB's stellen een stijging vast. Een hele tijd geleden leerde Jo Vandeurzen mij dat het creëren van aanbod nieuwe vragen creëert. Wij hebben de ondersteuningsnetwerken gecreëerd. Misschien is het effect daarvan net dat leerkrachten, omdat er ondersteuningsnetwerken zijn, ook veel meer vragen stellen in het kader van het begeleiden van leerlingen met moeilijk gedrag. Dat zou de stijging binnen een CLB op zich kunnen verklaren, want het totale aantal uitsluitingen daalt wel. Mogelijk heeft dat daarmee te maken, maar ik vind het wel interessant om dat verder te bekijken, zodat we het ook goed kunnen verklaren.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Helsen, ik wist niet dat u ervaring had met het omgaan met kinderen met gedragsproblemen. *(Gelach. Opmerkingen)*

Ik hoopte dat jullie zouden reageren op mijn voorzet.

Koen Daniëls (N-VA): Maar de leerling met de grootste ondersteuning zit meestal naast de juf. *(Gelach)*

Minister Hilde Crevits: Ik denk niet dat die zo vaak naast de juf zit, maar ik geef toe dat ik soms ondersteuning nodig heb. Ik aanvaard dat ook. Dat kan me helpen om mijn doel te bereiken.

En mijn medewerker zegt me dat de taakleerkracht er ook is. Eigenlijk moet ik niks doen, hoor. Ik moet gewoon voorlezen. Ik heb mijn multidisciplinair team mee om jullie onder controle te houden. *(Gelach)*

Mevrouw Meuleman, dan was er wat de kinderrechtencommissaris voorstelde inzake bemiddeling. Zoals ik vanmorgen heb gezegd, de netoverstijgende samenwerkingsverbanden CLB hebben we een aparte bemiddelingsrol gegeven. Waarom hebben we dat gedaan? Het gebeurt soms dat een kind, of ouders, in conflict komt met de bestaande CLB-medewerker. Als je dan iemand neemt uit het netoverstijgend verband, dan kan die daar met een neutrale blik naar kijken. We hebben daar dus in geïnvesteerd en ik heb vanmorgen al een paar keer gezegd dat het voor mij echt van belang is dat we meer in die bemiddeling gaan investeren, omdat procedures en uitspraken niet zo ideaal zijn als het gaat over kinderen en ondersteuning.

Wat de opmerkingen van de leden over de CLB's betreft: ik heb de suggestie van mevrouw Helsen gehoord, maar een uitsluiting doen op een school zonder zelfs maar het CLB te hebben geraadpleegd, vind ik iets heel eigenaardigs. De CLB's hebben immers een draaischijffunctie. Ze moeten bekijken wat de ondersteuningsnoden zijn, wat de leerstoornissen zijn die er mogelijkwijze kunnen zijn bij kinderen. Als men dan tot een uitsluiting overgaat en men weet niet wat de oorzaak

is, en het CLB is niet betrokken, dan vind ik dat toch wel vreemd. De aanleiding is dat men ziet dat de CLB's zoveel meer vragen hebben gekregen, terwijl we eigenlijk een daling zien van het aantal uitsluitingen. Er worden dus meer inspanningen geleverd, maar er is nog een grote gap inzake het al dan niet betrokken zijn van het CLB. Daarom ben ik niet ongevoelig voor de suggestie van mevrouw Helsen. Moeten we weer gaan verplichten? Dat weet ik niet, maar het zou toch goed zijn mocht men systematisch een beroep doen op die CLB's vooraleer men overgaat tot een uitsluiting. Ik dacht dat dat ingebakken was, maar dat is blijkbaar nog niet overal het geval.

Mijnheer Vandenberghe, wat de 'fast teams' en uw ontroerend pleidooi voor ons Kortrijks project betreft: die mensen zijn bij mij op het kabinet geweest. Ze hebben projectondersteuning gekregen. Ik vind het eigenlijk een schitterend project. Ze weten dat ook, dat ik dat schitterend vind. Vanmorgen was er wat kritiek op de 'fast teams'. Men had het over een pijnstillertje. Ik begrijp ook dat daar kritische vragen over zijn. Wat daar wordt gedaan, is echter iets dat perfect kan worden geïntegreerd in of geschakeld aan de werking van de ondersteuningsnetwerken. Voor mij is het elementair, en ook de heer De Ro heeft daarnaar verwezen, dat men minstens binnen een ondersteuningsnetwerk, en als het kan binnen een regio, afspraken maakt over hoe dat wordt georganiseerd. We zien dat dat in Kortrijk goed werkt met Aura. Daar kun je perfect die bruggen bouwen. Ik weet nog niet of dat overal in Vlaanderen zo kan, maar dat zijn we nu net aan het bekijken. We bekijken of dat een manier van werken is die een grote meerwaarde biedt voor ouders, leerlingen en leerkrachten. Ze hebben de expertise en we zien dat ze daar het verschil mee kunnen maken voor moeilijke situaties en gedragsproblemen. Dat maakt het voor mij ook zo uniek. In Brussel, of Brussel en Mechelen, is er echter een gelijkaardig project, dat ook goed is. We moeten nu in de komende weken dus ophelderen op welke manier dat zal gebeuren, maar ik ben blij dat u er ook positief tegenover staat, want dat is net de bedoeling van wat we willen doen. Dat kan ook vermijden dat er uitsluitingen komen, maar kan er ook voor zorgen dat er juiste keuzes worden gemaakt voor leerlingen tout court op een moment waarop ze dat erg nodig hebben.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister, dank u. Zoals u daarstraks in het eerste deel van uw antwoord aangaf, is het misschien toch wel belangrijk om die cijfers eens beter uit te zuiveren, want het blijft wel cijfergegoochel om toch eens een echt zicht te krijgen. Hoe zit het nu? Worden de scholen voldoende betrokken? *(Opmerkingen van minister Hilde Crevits)*

Dat komt toch uit het jaarverslag.

Minister Hilde Crevits: Ik ben nog iets vergeten te zeggen. In de regelgeving vandaag staat dat het CLB moet worden uitgenodigd op de klassenraad voor een definitieve uitsluiting. Als ik die cijfers naast elkaar leg, dan worden ze in een aantal gevallen niet betrokken, of maken ze er geen verslag van op en zijn ze er wel bij, en dat moeten we nu ophelderen.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Het is dat wat ik bedoel. Men moet ervoor zorgen dat dat inderdaad eens wordt verduidelijkt.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, en aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de zorg voor voldoende werkplekken bij de uitbreiding van het tijdelijke project 'duaal leren' – 1735 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, we lezen in de pers het volgende: "Steeds meer Vlaamse scholen nemen deel aan een proefproject rond duaal leren, waarbij leerlingen zowel op school als op de werkvloer leren. Die evolutie juicht Baert toe, want het kan volgens hem de hoge jongerenwerkloosheid mee oplossen." In een interview van 17 april in De Morgen gaf professor arbeidseconomie Stijn Baert zijn opinie over enkele vragen. Ik neem er een paar citaten uit.

De eerste vraag was of die leerlingen niet gewoon goedkope werkkrachten zijn. Hij stelt: "Er staat iets tegenover: je wordt opgeleid. Het is geven en nemen. Als je naar de jongerenwerkloosheid in Duitsland kijkt, dan zie je dat het werkt. Ik denk dat het beter is om in zo'n systeem te zitten waar je wat gradueler je carrière opbouwt maar een zeer lage kans hebt op werkloosheid."

Een andere vraag was of die leerlingen veel kans hebben om op hun werkplek te blijven na hun afstuderen. "Het is een voet tussen de deur. Aanwervingen gaan altijd gepaard met een risico voor de werkgever. Je geeft iemand een contract en als het misloopt, moet je die ontslaan. Dat kost je wat. Maar als je iemand in je bedrijf krijgt via duaal leren, kun je die eerst uittesten. Het geeft jongeren de kans om zich te bewijzen. Duitsland toont aan dat zoiets een opstap naar een volwaardige job is. Bij hetzelfde bedrijf, of bij een ander bedrijf waarvoor je dankzij (...) duaal leren een nuttige ervaring hebt opgedaan."

Dan was er een vraagje over de prijs van het systeem. Is dat niet duur? "Dat is inderdaad zo. De overheid en de werkgevers moeten erin investeren, zonder dat die werknemers van in het begin zeer productief zijn. Mochten we dat nu massaal uitrollen in de praktijk, ben ik niet zeker of werkgevers er meteen en masse in zouden meestappen. Ik hoop dat wat ze in woorden belijden, ook in daden doen."

Ik ben het niet eens met alles wat hier werd gezegd, maar het geeft wel een zekere teneur weer van hoe iemand uit de wetenschappelijke wereld tegen duaal leren aankijkt. We weten allemaal dat de start beloftevol is. Minister, vandaar mijn vragen. Hoe zullen de ministers – want de vraag is ook gesteld aan uw collega, minister Muyters – de Vlaamse Regering en de werkgevers naar aanleiding van de opvallende succesvolle uitbreiding van het tijdelijke project 'Schoolbank op de werkplek' en met het oog op de structurele inbedding van duaal leren vanaf 1 september 2019 mee zorg dragen voor de beschikbaarheid van een voldoende aantal werkplekken? Hoe zal men ervoor zorgen dat die werkplekken duurzaam en kwaliteitsvol zijn?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer De Meyer, dank u voor deze relevante vraag. De werkplekregisseur van duaal leren is, zoals u weet, SYNTRA Vlaanderen. SYNTRA Vlaanderen onderneemt in samenwerking met zijn partners een aantal acties, die we kunnen indelen in drie grote luiken: informeren, activeren en prospectie. Voor het luik informeren zijn er een aantal sporen. Tijdens de Kick-off Duaal Leren, die werd georganiseerd in samenwerking met de onderwijsverstrekkers, de sectoren, VDAB en het departement Onderwijs, dus al wie daarbij is betrokken, werkten alle actoren heel interactief samen met betrekking tot het prospecteren van ondernemingen. De

werkplekbegeleiders van SYNTRA Vlaanderen zullen op de regionale overlegplatformen en op regionale events ook hun aanpak toelichten. De nieuwe infofiche duaal voor ondernemingen is sinds 25 april, dus heel recent, online gegaan. Die is terug te vinden op de website van SYNTRA Vlaanderen. Die infofiche geeft informatie over de erkenningsvoorwaarden, tips en tricks voor een vlotte erkenning, sociaaljuridische info per type overeenkomst enzovoort. De bedoeling is dat die fiches nu heel snel heel breed worden verspreid.

Het luik activeren omvat ook een aantal elementen. De ingeschreven scholen zullen worden gecontacteerd om na te gaan hoeveel leerlingen zich inschrijven in de duale trajecten, om gericht op zoek te gaan naar werkplekken in de buurt van de school. Aan scholen wordt altijd gevraagd om zelf geïnteresseerde bedrijven door te geven. Ook worden de sectoren, UNIZO en Voka gemobiliseerd, en die voelen zich ook wel verantwoordelijk. De samenwerking met de sectorale partnerschappen wordt ook gestimuleerd. De al erkende bedrijven worden aangemoedigd om voor verwante duale trajecten een erkenning aan te vragen. Ik geef een voorbeeldje. Als een bedrijf is erkend voor 'afwerking bouw duaal', dan kan het ook een erkenningsaanvraag indienen voor 'stukadoor duaal'. SYNTRA Vlaanderen ontwikkelt ook een aantal interactieve kaarten waarmee bedrijven op een zeer eenvoudige wijze aangeven hoeveel beschikbare werkplekken ze hebben. Zo kunnen we het potentieel ook beter inschatten.

Dan is er de prospectie. Het contacteren van bedrijven gebeurt door de werkplekbegeleiders van SYNTRA Vlaanderen voor die sectoren waarvoor er geen sectoraal partnerschap bestaat of voor sectorale partnerschappen die ondersteuning aan SYNTRA Vlaanderen hebben gevraagd. Dus, als je het vraagt, krijg je het. Hoe ziet de aanpak van de werkplekbegeleiders van SYNTRA Vlaanderen eruit? De informatie die de scholen geven over het aantal leerlingen, wordt naast de erkende bedrijven uit de app gelegd. Zo zien we al snel of er voldoende of onvoldoende erkende bedrijven zijn.

Als er onvoldoende bedrijven zijn, gaan de werkplekbegeleiders bedrijven contacteren die in aanmerking zouden kunnen komen voor een duaal traject.

Tijdens de erkenningsprocedure wordt nagegaan of de werkplek voldoet aan een aantal kwaliteitsvereisten. De erkenning blijft vervolgens vijf jaar geldig. In deze periode worden de werkplekken verder ondersteund in hun groei richting kwaliteitsvolle werkplek door het gericht en op maat inzetten van begeleiding, informatie en instrumenten. Deze begeleidingsacties worden geregistreerd en kunnen vervolgens de basis vormen voor nieuwe begeleidingsacties.

De verschillende sectorale partnerschappen zijn momenteel bezig met het uitwerken van een actieplan om de kwaliteit van de werkplekken in hun sector op te volgen. De resultaten hiervan worden tegen juni 2018 verwacht en zullen worden voorgesteld op het Vlaams Partnerschap Duaal Leren.

Daarnaast heeft SYNTRA Vlaanderen een eigen aanpak voor de begeleiding van werkplekken uitgewerkt.

Alles start met het verzamelen van info over het bedrijf. Dit zal al vóór de erkenning gebeuren met een selfscan voor bedrijven. Daarnaast wordt info verzameld tijdens de erkenning zelf, er wordt een bedrijfsbezoek gedaan, er kan info worden verzameld tijdens een opvolgingsbezoek enzovoort.

Op basis van die informatie kan een begeleiding op maat worden uitgewerkt: bijvoorbeeld het ter beschikking stellen van informatie en instrumenten, gerichte opvolgingsbezoeken en doorverwijzen naar bestaande mentortrajecten.

De opleiding van mentoren is een belangrijk element voor een kwaliteitsvolle werkplek. Op dit moment is het volgen van een mentoropleiding niet wettelijk

verplicht. Het initiatief wordt aan de sectoren gelaten om dit zo optimaal mogelijk te organiseren. Zo zijn er al acht van de veertien sectorale partnerschappen waarin een mentoropleiding verplicht is. Het evolueert dus.

Onderstaande thema's komen in vrijwel alle mentoropleidingen van de sectorale partnerschappen aan bod: intake en onthaal, een opleidingsplan, instructies en feedback geven, competentieopvolging, evalueren en contact met de school en overleg met de trajectbegeleider.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, ik ben eigenlijk tevreden dat snel na de goedkeuring van het decreet in het parlement sterk werk gemaakt wordt van de verdere implementatie zodat het hier gaat om werkelijk kwaliteitsvol onderwijs.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Het is inderdaad goed dat duaal leren een dergelijke aantrekking heeft. Het is geen fenomeen in de rand van het Vlaams onderwijs, maar werkelijk een bewuste, nieuwe weg om jongeren die misschien wel wat schoolmoe zijn, maar zeker en vast niet leermoe, een aantrekkelijk traject te kunnen geven. Ook jongeren die wel degelijk willen leren, maar anders willen leren, op de werkplek, kunnen op een gepaste manier een diploma en de nodige kwalificaties halen.

Ik deel de bekommernis van de collega inzake kwaliteitsvolle en duurzame werkplekken. Ik verwijs naar mijn eigen ervaringen in het verleden betreffende duurzame en kwaliteitsvolle stageplaatsen. Dat was ook een evolutief gegeven, dat hing samen met bepaalde mensen op een stageplaats, als zij weggingen, de mentoren die er waren, en met bepaalde zaken die zich voordeden op de stageplaats. Ik neem aan dat dat ook voor werkplekken en duaal leren zo kan zijn, dat dit onderhevig is aan een permanente opvolging zowel door de school als door de sectoren. Ik zou willen aanmoedigen dat sectoren mee de kwaliteit van de werkplekken bewaken.

Misschien is het wel zinvol om daar een soort ISO (Internationale Organisatie voor Standaardisatie) aan te hangen. De sectoren zouden dat kunnen doen. Een erkend leerbedrijf zou dan een soort sticker als kwaliteitslabel op zijn raam kunnen plakken. Dat lijkt me niet zinloos: geen gedoe met papier, maar iets wat de sectoren zelf bekijken en toekennen.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer De Meyer, het klopt dat we heel snel en intens aan het werk zijn, samen met minister Muyters. We komen heel vaak samen met de twee administraties, met alle partners uit het partnerschap, dat is een goede zaak.

Of het tot een soort ISO-certificaat kan komen, is mij nog niet duidelijk. We hebben het vooral aan de sectoren overgelaten. Ik vind dat een goede zaak. We zullen kort op de bal moeten spelen. Onze inspectie is bezorgd. Ook binnen het onderwijs klinkt er bezorgdheid, want het is een diploma secundair onderwijs dat de jongeren halen.

De sector begrijpt dat ook wel, je voelt dat men met vrij veel verantwoordelijkheid aan de slag is. Ik heb er wel wat vertrouwen in. Ik sluit niet uit dat er op termijn, als je voelt dat het goed begint te draaien, met zo'n certificaat wordt gewerkt. De sectoren moeten het intern, na evaluatie, eens zijn over de noodzakelijke voorwaarden. Op dat vlak zijn ze nu nog wat aan het evolueren.

Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, ik ben blij dat mijn vraag vandaag geagendeerd stond. Ik zal u zeggen waarom. In dezelfde week werd er speciale aandacht gevraagd voor Latijn en Grieks, en we hebben dat uiteraard onderschreven. Maar ook duaal leren, om maar één voorbeeld te geven, moet sterk en kwaliteitsvol onderwijs zijn.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ann Brusseel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de handelwijzen van private instanties die afstandsonderwijs aanbieden – 1821 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Minister, collega's, in Vlaanderen zijn verschillende bedrijven actief die allerlei cursussen aanbieden onder het mom van afstandsonderwijs. Deze instanties mikken enerzijds op een publiek dat vrijblijvend en thuis op eigen tempo interesse heeft voor talen of zich op creatief vlak wil bijscholen. We zien dat vaak cursussen op het terrein van homeopathie en parapsychologie worden aangeboden en op andere domeinen die raken aan de volksgezondheid.

Anderzijds bestaat een niet onbelangrijk deel van het doelpubliek uit personen die een bepaalde kwalificatie willen behalen maar dat niet kunnen doen of wensen te doen via het door de Vlaamse overheid erkend en/of gesubsidieerd onderwijs. Het gaat hierbij om cursussen die voorbereiden op een examen voor de Examencommissie, maar die soms ook de titulatuur dragen van welbepaalde opleidingen in zowel leerplicht- als hoger onderwijs. Ik verwijs naar richtingen zoals psychologie, voedingsdeskundige en dergelijke, die vaak doen denken aan een bepaald beroep. Men zit dan ook met deelaspecten van dat beroep. Zo zijn er opleidingen voor 'omgaan met autisme', de burn-outcoach en dergelijke meer. Het aanbod van het afstandsonderwijs is vrij divers.

Een van de meest aanwezige instanties is het Centrum voor Afstandsonderwijs of Avondonderwijs of het CVA, dat verschillende vestigingsplaatsen heeft en opereert onder verschillende namen. Dat heeft ons gealarmeerd en we hebben de zaken verder uitgezocht, want het zijn heel veel verschillende namen waaronder men opereert. Er zijn verschillende vestigingsplaatsen, terwijl het toch over afstandsonderwijs gaat, over online onderwijs, en men dus niet vlakbij moet zitten. Er zijn verschillende zetels, maar de bestuurders zijn dezelfde. Daar zit dus wel een en ander achter dat verre van koosjer is.

Even terug naar de inhoud. Het CVA biedt bijvoorbeeld de cursussen 'apotheek-assistent tso' en 'onthaal en public relations tso' aan, waarvoor telkens bijna 1500 euro lesgeld wordt gevraagd, terwijl men weinig les krijgt. De cursus wordt door het CVA als volgt omschreven: "Wil jij een diploma secundair onderwijs halen zonder terug naar de les te gaan? Droom jij van een topjob in de medische of de farmaceutische sector? Dan hebben wij voor jou de oplossing: haal gewoon je middelbaar diploma apotheekassistent TSO via een flexibele thuisstudie. Vanuit het comfort van je eigen huis bereiden wij jou perfect voor op de examens van de Examencommissie. Wij geven je een volledig cursuspakket én professionele online begeleiding door ervaren coaches. Zo ben je zeker dat je altijd de juiste dingen leert van de juiste mensen."

Dit doet mij heel sterk denken aan afslankpoeders en reclames van Weight Watchers en zo. Ik weet niet of u ooit de afleveringen gezien hebt met de zakenman die het brain is achter Weight Watchers. Hij gaf openlijk toe dat gewicht verliezen uiteindelijk absoluut niet het doel was van Weight Watchers, maar wel eeuwig het product verkopen en zich daarvoor richten tot mensen die eigenlijk weinig scholing genoten hebben, en niet de meest kritische geest hebben. Ik weet niet hoe het zit met u, maar ik trap daar niet in, in zo'n advertentiepraatje. Wie nooit een school heeft afgemaakt, doet dat misschien wel wat sneller dan wij. Daarom vind ik dit zo'n schandalige marktstrategie en zo zijn we dat van nabij gaan onderzoeken.

Andere cursussen, gegeven door vergelijkbare instanties zoals het Centraal instituut voor alternatieve scholing (CIVAS) en Laudius Thuisstudies, hebben een pseudowetenschappelijke invulling. Zo kan er een cursus 'kindercoach' of 'kinder-verzorging' worden gevolgd met de klemtonen op "kinderbegeleiding, -psychologie, -verzorging maar ook levensreddend handelen".

Ik heb een iets langere lijst bij. Daar staan nog zaken in die voor mij echt niet kunnen omdat het een vrij aanzienlijke impact kan hebben. Die mensen gaan denken dat ze de gezondheid van anderen kunnen beoordelen. Het gaat ook om 'advies in voeding': kindervoedingsadviseur, natuurlijke geneeswijzen, orthomoleculaire voeding, sportcoaches, anatomie en fysiologie, burn-outcoach. Ik lees hier ook de vrolijkheden van: aromatherapie, astrologie, Bachbloesemtherapeut – jawel –, parapsychologie en kristaltherapie – echt waar.

Ik heb dit deze morgen ook al besproken met de minister van Werk en wetenschapsbeleid. Hij was niet zo heel erg blij met mijn vragen, omdat ik ervan uitging dat hij als minister van wetenschapsbeleid even bezorgd zou zijn over de inhoud van die cursussen als ik, maar hij is iets minder bezorgd en heeft veel vertrouwen in de mensheid. Misschien siert deze karaktertrek hem. Ik heb dat niet altijd, al dat vertrouwen in de mensheid. Het weze zo.

Een instantie kan een label voorleggen voor opleidingen zoals 'erkend door de Vlaamse Gemeenschap' of voor ISO-normen. Ze kan op haar website verwijzen naar een zogenaamde accreditatie-instantie die eigenlijk vals is, want men verwijst naar een internationale accreditatie-instantie die niet bestaat maar waarvoor ze wel een webpagina hebben gemaakt. Het hangt aaneen van het gesjoemel. Daarom wou ik daar toch wel eens wat vragen over stellen. Ik ben er zeker van dat we met vereende krachten dat gesjoemel gaan aanpakken.

Wat is uw standpunt over deze cursussen, gericht op het behalen van een diploma secundair onderwijs via de Examencommissie? Kan er enige vorm van kwaliteitscontrole plaatsvinden vanuit Vlaanderen, zeker wat cursussen betreft die enig medisch inzicht vereisen? Afhankelijk van de organisator en de cursus lezen we op de sites dat dit leidt tot een 'attest', 'certificaat', 'getuigschrift' of zelfs 'diploma'. Zijn deze instanties gerechtigd om te stellen dat het volgen van een cursus tot een 'diploma' voert? Bepaalde cursussen maken gebruik van titels zoals 'criminologie' of pretenderen te leiden tot de uitoefening van een beschermd beroep zoals 'dakdekker'. Is men hiertoe gerechtigd?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Brusseel, om u gerust te stellen: ja, ik ben bezorgd. Hebt u mij ooit anders gekend?

Ik verwijs om te beginnen naar een schriftelijke vraag van collega Helsen van 7 februari, waarop ik in mijn antwoord al wat informatie heb meegegeven.

Voor alle duidelijkheid: het Centrum voor Afstandsonderwijs, ook gekend als het Centrum voor Avondonderwijs en afgekort als CVA, is een puur private instelling, die geen door het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming erkende diploma's, brevetten, getuigschriften, enzovoort kan uitreiken. Het CVA is helemaal niet erkend door de Vlaamse overheid, en ook niet door de Nederlandse overheid. Het is door niemand erkend. Het is puur privé.

In tegenstelling tot de centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) en de Examencommissie secundair onderwijs kan het CVA geen diploma's van het secundair onderwijs aan volwassenen uitreiken.

Zowel mijn kabinet als de administratie heeft al meerdere verontwaardigde reacties ontvangen van burgers die zich bekocht voelen door het CVA. Ze hebben een flinke som betaald voor cursussen die enkel dienen "ter voorbereiding van het behalen van een diploma secundair onderwijs via de Examencommissie".

In het antwoord op de schriftelijke vraag van mevrouw Helsen van 7 februari 2018 heb ik hierover reeds gesteld dat we burgers steeds adviseren klacht in te dienen bij de FOD Economie wegens misleidende reclame. Omdat niet iedereen zelf een formele klacht indient, stuurt de onderwijsadministratie de informatie zelf ook telkens naar de FOD Economie. We blijven niet bij de pakken zitten. We weten dat de Algemene Directie Economische Inspectie meer dan een jaar geleden een dossier tegen het CVA bij het parket heeft ingediend. Ik kan uiteraard niet tussenbeide komen in de verdere afhandeling hiervan. We blijven de klachten die we ontvangen wel consequent naar de FOD doorverwijzen en doorsturen.

Wat de kwaliteitscontrole betreft, kunnen we vanuit het beleidsdomein Onderwijs niet zelf optreden. Het CVA is immers geen erkende onderwijsinstelling. Het CVA reikt geen erkende diploma's uit en de hoofdzetel is niet in Vlaanderen gevestigd. Als private instelling valt het CVA niet onder de onderwijsregelgeving en schendt het die regelgeving ook niet. Het is volledig een privébedrijf.

Het lijkt me vooral belangrijk maximaal te verwijzen naar de vele vormen van afstandsonderwijs die wel door de erkende instellingen in het Vlaams hoger onderwijs en door de CVO's worden aangeboden. Zij kunnen hierdoor worden geraakt. De vraag of iets al dan niet is erkend, maakt een hemelsbreed verschil. In die gevallen is de kwaliteit immers wel gegarandeerd.

Voor het hoger onderwijs gebeurt dit door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). De kwaliteit in de CVO's wordt gecontroleerd door de Vlaamse onderwijsinspectie. Er is, specifiek voor het afstandsonderwijs, ook de Nederlandse Open Universiteit, die erkende Nederlandse diploma's uitreikt. Dit gebeurt ook met een accreditatie door de NVAO. Er zijn hiervoor studiecentra in Vlaanderen die we vanuit de Vlaamse overheid subsidiëren. Die centra bevinden zich op de campussen van onze universiteiten in Antwerpen, Brussel, Gent, Hasselt, Kortrijk en Leuven.

De begrippen 'attest', 'certificaat', 'getuigschrift', 'diploma', 'afstandsonderwijs' of 'avondonderwijs' zijn geen beschermde begrippen. Het Ministerie van Onderwijs en Vorming kan hier niet juridisch tegen optreden. De Codex Hoger Onderwijs beschermt wel de benamingen 'universiteit' en 'hogeschool', alsook de beschermde graden 'bachelor', 'master' en 'doctor'. Het CVA pretendeert echter niet deze graden uit te reiken. Dat is natuurlijk een beetje verwarrend.

Het begrip 'criminologie' is ook niet wettelijk beschermd. Uiteraard zal iemand die 'criminologie' opzoekt, vaststellen dat dit als erkende bachelor- en masteropleiding in de criminologische wetenschappen is opgenomen in het Hogeronderwijsregister en dat het CVA daar niet in voorkomt als aanbieder.

Dakdekker is inderdaad een beschermd beroep. Dat betekent dat het bewijs van een sectorale beroepsbekwaamheid vereist is om dit beroep als zelfstandig ondernemer uit te oefenen. De vereiste beroepsbekwaamheid eigen aan het beroep kan worden aangetoond door een diploma of een andere akte, bijvoorbeeld een certificaat Dakdichter of Dakdekker Metalen Dak of Dakdekker Leien en Pannen van een CVO, door een bewijs van voldoende praktijkervaring of door een getuigschrift dat is behaald na een examen voor de Centrale Examencommissie van het Agentschap Innoveren en Ondernemen. Het CVA vermeldt op zijn website zelf dat dakdekker een beschermd beroep is en dat het examen van deze opleiding bijgevolg moet worden afgelegd voor de Centrale Examencommissie in Brussel. Met deze verwijzing wordt de Examencommissie van het Agentschap Innoveren & Ondernemen en niet onze Examencommissie bedoeld. Het CVA vermeldt dit zelf. Mensen die toch

deze opleiding volgen, zouden moeten weten dat ze na die opleiding niet zullen krijgen wat ze nodig hebben om het beroep zelfstandig uit te voeren.

Wie dat wil, moet een klacht indienen bij de FOD Economie. Er zijn inderdaad mensen die klacht indienen.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw geruststellend antwoord. Ik denk dat een aantal zaken kunnen worden gedaan. Het is zeer moeilijk te verhinderen dat mensen in misleidende reclame trappen. Het gaat om opleidingen die beweren een impact op de gezondheid en op het welzijn te kunnen hebben. Ik denk dat we zeer aandachtig moeten zijn. Daar riskeren mensen in te tuimelen voor wie dat nefaste gevolgen kan hebben. We kunnen niet zelf optreden, maar als Vlaamse Gemeenschap kunnen we ons misschien burgerlijke partij stellen indien fraude wordt vastgesteld.

Ik ben verheugd te vernemen dat het Departement Onderwijs en Vorming de klachten zelf naar de FOD Economie doorstuurt. Het is misschien niet evident voor mensen om na al naar het Departement Onderwijs en Vorming te hebben geschreven ook nog eens een procedure bij de FOD Economie te beginnen. Niet iedereen maakt daar dan veel tijd voor vrij.

Om een volledig beeld van de zaak te krijgen, zou het interessant zijn te zien over hoeveel gedupeerden het ondertussen gaat, over welke studierichtingen het gaat en over welke centra het gaat. Zoals ik al heb gezegd, zijn er veel dergelijke centra met zetels in Vlaanderen. We vinden er ook een aantal terug die aan het CVA zijn gelinkt. In de raden van bestuur van die vzw's en bvba's komen telkens dezelfde twee mensen terug. Het is een kluwen dat wel degelijk aan elkaar hangt. We vinden daar de schoonheidsschool, de ondernemersschool, de gezondheidsschool, de taalschool en we hebben het al over de levensschool gehad. Die school beweert op het waanzinnige af adequate therapieën tegen tumoren aan te leren. Dat is de Germaanse Geneeskunde van dokter Hamer.

Het zou goed zijn zicht te krijgen op een volledige doorlichting met het oog op de detectie van fraude. Dat is voor de Economische Inspectie. We moeten ook zicht krijgen op de kwaliteit van bepaalde opleidingen en van instellingen. Misschien kunnen bepaalde goede zaken wel worden geverifieerd.

VDAB verwijst door naar die instellingen waarover ik het hier heb. Zo zijn we erop uitgekomen. Ik heb een nota van enkele bladzijden opgesteld. We hebben die allemaal gevonden door de website van VDAB te doorzoeken. Wie op die website van VDAB intikt dat hij een opleiding psychologie zoekt, komt bij die nepopleidingen uit. *(Opmerkingen van minister Hilde Crevits)*

We hebben het vandaag nog geverifieerd. Wie intikt interesse te hebben in een opleiding psychologie komt niet terecht bij onze universiteiten en hogescholen, maar bij deze louche zaken. In tegenstelling tot de commissie waar ik deze ochtend zat, is dat volgens de meesten hier een probleem. Daar dachten de commissieleden dat dit een exponent van de vrije markt is. *(Opmerkingen van minister Hilde Crevits)*

Minister, er zijn niet voor alle opleidingen opleidingscheques. Het zijn allemaal aanverwante instituten en scholen. Dat was deze ochtend mijn punt van kritiek. Vindt u het geen probleem dat u als consument eigenlijk geen zicht hebt op de kwaliteit? Welke instelling biedt eigenlijk wel kwaliteit? Soms zijn ze erkend voor een bepaalde opleiding die misschien goed is, maar bieden ze tegelijkertijd ook opleidingen aan voor kristaltherapie, kindercoach of parapsychologie. Ik heb daar mijn twijfels bij. Ik ben zeer wantrouwig en ik denk dat de FOD Economie dit eens grondig moet doorlichten en het kluwen moet ontrafelen.

Wat u samen met federaal minister Peeters hebt gedaan ten aanzien van de nepuniversiteiten, zou u ook kunnen gebruiken ten aanzien van andere instellingen. Ik verwijs naar het persbericht van februari 2018 over jullie optreden tegen de nepuniversiteiten. Een gezamenlijke aanpak is mogelijk en kan misschien ook met betrekking tot dit dossier.

Een andere vraag is of het mogelijk is een kwaliteitslabel toe te kennen aan instellingen die wel goed werken en aan cursussen die wel goed zijn.

De Examencommissie secundair onderwijs is hier uiteraard niet bij betrokken, maar een van de doelstellingen van de mensen die de cursussen volgen, is die examens afleggen. Zou de Examencommissie secundair onderwijs duidelijker kunnen communiceren over wat wordt verwacht: wat is de leerstof die iemand moet kennen en wat zijn de vaardigheden die iemand moet hebben? Hoe bereidt een leerling die nooit zijn examens van het middelbaar onderwijs heeft afgelegd en toch zijn diploma wil behalen, zich het best voor? Waar vindt hij betrouwbaar studiemateriaal? Het zou interessant zijn indien de Examencommissie secundair onderwijs hierover zou kunnen communiceren. Zo zouden mensen niet worden gelokt naar opleidingen die zeer duur zijn en die niet de nodige kwaliteit kunnen bieden. Hoe staat u tegenover de suggestie in verband met een verbeterde communicatie door de Examencommissie secundair onderwijs?

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Voorzitter, ik wil dit heel even concreet aanvullen. Ik heb de link gevolgd. Als we bij VDAB naar klinische psychologie kijken, vinden we een opleiding van de NHA. Er staat wel expliciet bij vermeld dat deze opleiding in de klinische psychologie niet door VDAB wordt erkend. We kunnen ons dan afvragen waarom ze er staat. Ik ken dit echter in de praktijk. Vroeger boden we vanuit Open Universiteit onze cursussen afzonderlijk aan op de website van VDAB. Zodra iemand een toegangsnummer heeft, kan hij gewoon zelf invullen welke cursussen hij aanbiedt. Er is geen enkele controle door VDAB op wat iemand dan als cursus aanbiedt of invult. Ik denk dat daar toch eens naar moet worden gekeken.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Mevrouw Brusseel, ik zal het kort houden. In het verleden heb ik de kat de bel aangebonden in verband met de zogenaamde nepuniversiteiten. U hebt er net naar verwezen.

Minister, u hebt toen een aantal maatregelen genomen, maar we moeten permanent alert zijn en blijven. Elke dag waarop we een dergelijke instelling opdoeken of van de website verwijderen, ontstaat er een nieuwe instelling met een creatievere benaming, een creatiever adres en een creatiever aanbod. We moeten iedereen alert maken om hierop te letten. Ik denk dat we VDAB moeten vragen om duidelijker te zijn.

Wat deze opleiding betreft, staat op de website van VDAB wel in een dikke blauwe kader en in vette letters dat deze opleiding niet door VDAB wordt erkend. We kunnen, met andere woorden, niet zeggen dat VDAB dit heeft erkend of heeft verklaard dat die opleiding goed is. Het staat er. We kunnen er niet naast kijken. We moeten dit echter blijven opvolgen.

Kathleen Helsen (CD&V): Minister, aangezien ik toen gealarmeerd was, heb ik hierover in februari 2018 een vraag om uitleg gesteld. Ik was toen verbaasd door de wijze waarop dit aan de man wordt gebracht. Het is voor iemand die geen onderwijskenner is en zelfs voor ons moeilijk te ontdekken en meteen te zien dat het opleidingen betreft waarbij we vraagtekens kunnen plaatsen.

Dit is vooral het geval omdat over het krijgen van een diploma wordt gesproken. Dat wekt de indruk dat dit voor een zekere kwaliteit staat. Dat is niet het geval. De term 'diploma' is niet beschermd. Het getuigschrift secundair onderwijs en het diploma bachelor of master zijn beschermd, maar het woord 'diploma' mag iedereen gebruiken. Dit wekt de indruk dat de opleiding voor iets staat. Het woord 'cursus' slaat veeleer op een traject dat wordt doorlopen. Dat is niet altijd bepaald kwaliteitsvol. Dit is wel heel erg verwarrend. Ik denk dat veel Vlamingen gewoon niet weten wat al dan niet voor kwaliteit staat.

Ik stel nu vast dat dit op de website van VDAB staat. Er staat bij dat het geen erkende opleiding is, maar de vraag is wat dit betekent. Waarom staat dit nog op de website als we ons vragen kunnen stellen bij de aanbieder en bij het aanbod zelf?

Het is heel belangrijk om het onder de loep te nemen en om duidelijk te maken welke benamingen voor kwaliteit kunnen staan en welke niet.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, dit is een zeer boeiende discussie. Wat kunnen wij wel doen? Wij kunnen ons burgerlijke partij stellen. Ik denk dat er op de website van VDAB acties zijn ondernomen. Mevrouw Brusseel, we dienen al systematisch klacht in. Dat hebben we geleerd van bij de nepuniversiteiten. Dat doen we nu dus ook. We moeten eens met minister Peeters en de FOD Economie bekijken wat ze meer kunnen doen dan wat er vandaag gebeurt. Het parket moet ook kunnen ingrijpen. Dat zien we ook bij de nepuniversiteiten. Het gaat hier om privéonderwijs. Vanuit Onderwijs is het voor mij een onmogelijke taak om lijsten bij te houden. Dat is niet mijn job. Ik kan wel op onze websites en op die van onze hogescholen en universiteiten en centra voor volwassenenonderwijs nog meer duidelijk maken wat de waarde is van wat er wordt uitgereikt. We moeten het eigene meer in de verf zetten. Maar dat zal niet beletten dat sommige mensen toch allerhande cursussen gaan volgen. De heer Cordy zei het al: als er expliciet staat dat het niet erkend is door de VDAB en dat het privéonderwijs is, en de mensen gaan er toch massaal op in en zijn dan kwaad achteraf, dan is dat ook een beetje vreemd. Maar als sommige er heel hard op lijken, dan is het misleidende reclame. Er kan mij niet over het eindoordeel uitspreken, maar ik vind wel dat de overheid daar consequent in moet zijn.

U weet dat we het examen voor de examencommissie in een nieuw jasje hebben gestopt, en dat we dat aan het professionaliseren zijn. De inspectie heeft ook de examencommissie gecontroleerd. We moeten bekijken wat we zelf kunnen doen. We kunnen nog actiever communiceren welke voorbereidingen nuttig zijn. Het doel is dat de leerlingen hun diploma halen en niet dat men veel geld hangt aan een pseudovoorbereiding. Ik wens dat ook niet. Als men via de examencommissie een diploma secundair onderwijs wil behalen, dan moet men heel transparant aan het materiaal kunnen geraken dat daar optimaal op voorbereidt.

Dat is min of meer hetzelfde als bij het toelatingsexamen voor arts en tandarts. Daar hebben we ook de gekende laagdrempelige initiatieven gebundeld op een site. Dat kunnen we ook doen voor de examencommissie: een verzameling maken van voorbereidingen die wij goed vinden. Daarmee kunnen we ook eventuele foute verwachtingen uit de wereld helpen.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Minister, ik ben blij dat u rekening houdt met de suggesties. We kunnen daar stappen in vooruit zetten. Ook al zijn ze vrij creatief en ook al bedenken ze op een bepaald moment weer een andere naam voor hun school en dergelijke. Het is niet zo evident. Maar we moeten stappen zetten want we investeren tenslotte in duaal leren, in hbo5, in volwassenenonderwijs en in

basiseducatie. Het verbaast me dan ook dat vaak wordt gezegd dat het CVO toch wel een beetje duur is terwijl men voor het tiendubbele opleidingen gaat volgen bij privé-instellingen. Ik vind dat redelijk verbazingwekkend.

Een andere bezorgdheid die ik heb, is dat mensen niet altijd snappen wat wordt bedoeld met erkenning door de Vlaamse overheid of door VDAB. Wij begrijpen dat zeer goed, maar niet iedereen begrijpt dat.

Die mensen schuwen duidelijk de leugen niet. Zo heeft NHA een helpdesk die je 's avonds nog kunt bellen. Een anonieme medewerker van mij heeft er gisteren nog naar gebeld. Hij deed zich voor als iemand die zeer veel belangstelling had voor psychologie omdat hij met moeilijke mensen moet werken. *(Gelach. Opmerkingen)*

Men geeft graag informatie aan de telefoon over bepaalde groepslessen psychologie. En men zegt dat de echte opleiding om psycholoog te worden inderdaad wel te vinden is aan de universiteit, maar: 'Onze opleiding komt qua beroepsuitweg overeen met een bachelor psychologie.'

Ze aanvaarden opleidingscheques indien je in loopbaanbegeleiding bent. Dus: ze liegen, en ze aanvaarden tegelijkertijd opleidingscheques. Dus geen kwaliteitsmeting, maar toch met datgene wat we met de centen van de belastingbetalers subsidiëren opleiding aanbieden. Daar heb ik dus wel een probleem mee.

CVA gooit het over een andere boeg en aanvaardt geen opleidingscheques meer. Maar daar is iemand anders de boeman want op hun website staat dat ze geen opleidingscheques meer kunnen aanvaarden omdat minister Muyters besparingen heeft doorgevoerd. Dat is ook een leugen van formaat. Als je dus een beetje gaat graven, vind je een heleboel zaken die echt niet kunnen. Wat doet CVA wél? Ze stellen dat als je onderdelen van de cursussen of examenvragen aan derden toont, je een boete krijgt van 25.000 euro per overtreding, en dat er nog een schadevergoeding bovenop kan komen, en dat dit onder het Nederlands recht valt. Ook dat is allemaal niet waar.

Al die zaken worden gezegd door die mensen, aan de telefoon of op hun website. Dat is pure fraude. Dat moeten we echt aanpakken. Ik ben zeer tevreden dat iedereen het hier over alle partijgrenzen heen ermee eens is dat we dit moeten aanpakken. We mogen trots zijn op wat we inhoudelijk en kwalitatief aanbieden in duaal leren, hbo5, CVO en basiseducatie. Daarmee kunnen we eigenlijk wel vaker uitpakken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het plaatsen van zonnepanelen op DBFM-scholen (Design Build Finance Maintain)

– 1740 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, deze vraag is bij mij opgekomen nadat een aantal scholen wilden inschrijven op de aankoopcentrale van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen (I.R.O.), die een bestek had uitgeschreven voor het plaatsen van zonnepanelen op scholen. Dat lijkt mij een goede manier om ervoor te zorgen dat ook op scholen zo efficiënt en goedkoop mogelijk zonnepanelen kunnen worden geplaatst. Hierdoor kunnen ze via een raamcontract zonnepanelen laten plaatsen via een derdebetalersregeling en op die manier goedkope zonnestroom genereren. Dat is broodnodig, zeker wanneer men kijkt naar de Schoolgebouwenmonitor van

2013. Die leert ons dat in 2013 circa 14 procent van de Vlaamse scholen zelf energie opwekten met energieopwekkende infrastructuur. Dat betekent ook dat 86 procent van de scholen nog geen gebruik maakt van hernieuwbare energie. Wanneer er hernieuwbare energie wordt opgewekt, gaat het in 97 procent van de gevallen om zonnepanelen.

Het I.R.O. botst nu op een probleem: het kan geen zonnepanelen plaatsen op scholen die niet in hun eigendom zijn, zoals de Scholen van Morgen die via het DBFM-concept (Design Build Finance Maintain) zijn gerealiseerd. Om zonnepanelen op die scholen te plaatsen, moet er een overeenkomst opgemaakt worden tussen de desbetreffende scholen en de vzw I.R.O.

Het plaatsen van zonnepanelen op schoolgebouwen kunnen we als overheid in het kader van www.mijnschoolhelphetklimaat.be en het zonneplan voor schoolgebouwen enkel toejuichen. We zijn echter niet zeker in welke mate de private partners van DBFM Scholen van Morgen NV, namelijk BNP Paribas Fortis en AG Real Estate, akkoord zullen gaan met het initiatief van het I.R.O.

Minister, u beloofde tijdens het actualiteitsdebat van 18 oktober 2017 dat er een campagne zou komen om scholen te overtuigen om zonnepanelen op hun daken te plaatsen. Als er met een derdebetalersregeling zonnepanelen worden geplaatst, kan de school volgens de meeste van die contracten zelf genieten van de goedkope elektriciteit. Daardoor hebben scholen meer over van hun werkingsmiddelen om in te zetten voor het onderwijs zelf. Ik zie hier dus alleen maar winnaars.

Minister, kunt u een stand van zaken aangeven van de beloofde campagne om scholen te overtuigen om zonnepanelen op hun daken te plaatsen?

Kunt u, aangezien de laatste cijfers hierover dateren van 2013, de huidige cijfers meedelen met betrekking tot scholen die energieopwekkende infrastructuur hebben?

Hoe zult u in uw beleid met de private partners van Scholen van Morgen een oplossing uitwerken, zodat ook zij in aanmerking komen voor het initiatief van het I.R.O.?

Is het niet mogelijk om generieke problemen die opduiken in contracten met Scholen van Morgen ook generiek aan te pakken, zoals: zonnepanelen, het openstellen van de school, een wijziging in de openstelling van bijvoorbeeld sporthallen en dergelijke meer?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer Daniëls, om scholen te overtuigen om zonnepanelen op hun daken te plaatsen, werden er al heel wat communicatiekanalen ingezet. De mogelijkheid om voordelige zonnelingen van het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION) te krijgen, werd aan de schooldirecties bekendgemaakt via onder andere de nieuwsbrief van AGION, Schooldirect en de socialemediakanalen. Er is ook een directe communicatie geweest naar de schoolbesturen.

Schoolbesturen uit de gesubsidieerde sector die recent een goedkeuring kregen of er een zullen krijgen om schoolbouwwerken te starten, krijgen bij de substantiële bouwdoSSIers via de standaardprocedure meteen ook het aanbod om een zonnelening met het oog op de plaatsing van zonnepanelen af te sluiten. Verschillende grotere schoolbesturen, met een aanzienlijk potentieel aan schooldaken, werden door AGION individueel benaderd. Ook aan de scholen waarvan het dak genomineerd werd door de actie 'Stroomversneller' van minister Tommelein zullen we het aanbod van de zonnelening bekendmaken. We trachten bij schooldirecties het systeem van de zonnelingen van AGION permanent onder de aandacht te brengen. Hiervoor worden in de komende periode nog specifieke communicatieacties voorbereid.

U citeerde cijfers uit de Schoolgebouwenmonitor 2013. Weet dat we een nieuwe monitor aan het maken zijn. Het zal dus nog even duren vooraleer we de nieuwe cijfers hebben. Zodra ik ze zelf heb, zal ik ze zeker bekendmaken.

Naast de installatie van zonnepanelen bij bouwdoSSIers in de reguliere scholen-
bouw of in de DBFM-piste, is er ook een nieuw financieel instrument gecreëerd: de
zonnelening, tegen 1 procent intrest. Hiervoor wordt samengewerkt met het
Vlaams Energiebedrijf (VEB). De scholen worden volledig ontzorgd. Ze moeten dus
niets meer zelf doen. Voor de haalbaarheidsstudie en de plaatsing van de in-
stallaties kunnen scholen een beroep doen op een raamcontract van het VEB.

Het is dus op zich een goede zaak dat er initiatieven worden genomen voor het
plaatsen van zonnepanelen. AGION was samen met onze mensen een voortrekker
met de zonneleningen voor het gesubsidieerd onderwijs. Daarna zijn ook minister
Homans – voor de maatwerkbedrijven – en minister Gatz – voor Cultuur – gevolgd.

Met de gunstige voorwaarden én met de ontzorging die het VEB via de raamcon-
tracten aanbiedt, raadt AGION alle scholen aan om zich vooraf goed te informe-
ren over de verschillende organisatie- en financieringsmodellen inzake de plaat-
sing van zonnepanelen. De zonneleningen van AGION zorgen ervoor dat de scho-
len direct eigenaar zijn van de zonnepanelen en vanaf dag één rechtstreeks kun-
nen genieten van een daling van hun elektriciteitsfactuur. Ze kunnen dus ook
onmiddellijk genieten van de besparingen.

We hebben al 28 zonneleningen toegekend, voor 6722,27 vierkante meter zon-
nepanelen, die in totaal 1105,48 kilowattpiek kunnen opwekken.

We zullen het toepassingsgebied van de AGION-leningen verruimen tot het be-
grip 'hernieuwbare energie'. Dit is opgenomen in de decretale bepalingen van de
begrotingsaanpassing 2018. Hierdoor zullen schoolbesturen leningen kunnen
aangaan voor het plaatsen van zonnepanelen, maar ook voor het plaatsen van
bijvoorbeeld zonneboilers en warmtepompen.

De problematiek van de DBFM-scholen heeft niet alleen betrekking op het initia-
tief van het I.R.O., maar geldt ook voor de zonnelening van het AGION. Over-
eenkomstig het DBFM-decreet en het contractueel kader verlenen de schoolbe-
sturen aan de DBFM-vennootschap een zakelijk recht op de gerealiseerde school-
infrastructuur gedurende de dertigjarige gebruikperiode. Het plaatsen van zon-
nepanelen wordt daarom het best van bij de start van het DBFM-project meege-
nomen. Er zijn voldoende voorbeelden van DBFM-scholen met panelen. Het zijn
er 31 van de initiële 165.

Het is voor schoolbesturen ook mogelijk om later zonnepanelen te plaatsen op
hun DBFM-school, maar dan moet de vennootschap die eigenaar is van het ge-
bouw en met de aannemer instaat voor het dertigjarig onderhoud, daar ook zijn
zegen over geven. Dat onderhoud is niet onbelangrijk. Het is berekend wat dit
zou kosten. We moeten wel zeker zijn dat dit geen impact zou kunnen hebben.

De DBFM-vennootschap heeft ons laten weten dat het voor afzonderlijke DBFM-
projecten alleszins contractueel mogelijk is om na de bouwphase zonnepanelen te
installeren of andere wijzigingen door te voeren. Het contract laat ook de moge-
lijkheid van werken door derden toe, waardoor bepaalde werkzaamheden uitge-
voerd kunnen worden door een andere installateur dan de eigenlijke onderhouds-
aannemer. Dat is wel van belang, want het zou kunnen dat de eigenlijke onder-
houdsaannemer niet over die expertise beschikt. Dat gebeurt altijd op bepaalde
voorwaarden. Voor die wijzigingen moet er voorafgaandelijk een akkoord zijn.
Voor drie DBFM-scholen is op dit ogenblik een aanvraag lopend om tijdens de
huidige onderhoudsfase zonnepanelen te installeren.

Na die lopende besprekingen zullen we een model hebben om het ook voor anderen mogelijk te maken. De vertegenwoordigers van de Vlaamse overheid en de toezichthouder namens de Vlaamse overheid in de raad van bestuur van de DBFM-vennootschap kennen die problematiek. Ze hebben de problematiek ook al aan bod gebracht in de raad van bestuur. Men onderzoekt nu hoe men op basis van een aantal specifieke casussen de lijnen kan uitzetten. We hebben ook zo'n discussie gehad rond medegebruik, maar in dit geval gaat het niet om medegebruik. Als de zonnepanelen volgens de regels van de kunst geplaatst worden, mag dat geen probleem zijn.

De problemen die u aanhaalt, zijn niet echt generiek maar projectspecifiek vanwege de autonomie van de schoolbesturen om zonnepanelen te plaatsen. Een aantal schoolbesturen hebben bij de bouw van een project aan de DBFM-vennootschap gevraagd om in zonnepanelen te voorzien en om ook in het dertigjarig onderhoud daarvan te voorzien. Andere scholen hebben dat niet gedaan. We moeten dit situatie per situatie gaan bekijken.

Elk project heeft een specifieke inplanting, een keuze voor de dakbedekking. Ik ben al in scholen geweest die midden in een groene zone staan, met veel bomen rond. Dan moet je ook wel bekijken of het al dan niet nuttig is. Zoals gezegd, is daar ook ondersteuning voor. Het is van groot belang dat het schoolbestuur daarover bij de start van het project al nadenkt, gelet op de impact van de contractuele onderhoudsverplichtingen.

Daarom vragen we ook om daar bij de nieuwe DBFM-projecten rekening mee te houden. We sensibiliseren ook schoolbesturen om maximaal in hernieuwbare energie te investeren.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik hoor u spreken over de zonnelening. Wat is het budget dat in die pot zat? U sprak van 28 projecten, voor 6721 vierkante meter. Dat de maatregel nu ook wordt uitgebreid naar warmtepompen en zonneboilers, lijkt mij goed, maar moet ik daaruit begrijpen dat een deel van die zonnelening ongebruikt was? Kortom, hoeveel zit er in die pot en hoeveel is daarvan al opgebruikt?

Als de DBFM-Scholen van Morgen die zonnepanelen zouden plaatsen, kunnen die dan ook een beroep doen op bijzondere lening of moet de individuele school dat doen? Als de DBFM-Scholen van Morgen dat zelf zetten en zij daarbij gebruikmaken van de lening van AGION, heb je geen gewijzigde contracten nodig, want zij zijn eigenaar van het gebouw. Als dat niet kan, stel ik voor dat we dit dan ook gaan gebruiken. Schoolgebouwen, zeker die van DBFM, zijn meestal gebouwd met een plat dak. In alle scholen die ik bezocht heb, probeert men in het kader van een optimaal gebruik van de ruimte het maximale gabarit toe te passen, waardoor ze even hoog of hoger dan omliggende gebouwen zijn. Op die manier kunnen ze maximaal genieten van de zon.

Als scholen zelf naar AGION stappen om zonnepanelen te leggen, moet hun contract aangepast worden. Voor zonnepanelen zou ik vanuit technisch oogpunt niet opteren voor een periode van dertig jaar. De omvormer gaat geen dertig jaar mee. Het rendement van de zonnepanelen zal in die periode ook dalen. Dan wordt dat een dure zaak.

Daarom is mijn vraag: als de school zonnepanelen plaatst, moet ze dan een fee betalen om een contract te openen? Kan men afwijken van de termijn van dertig jaar voor zonnepanelen?

De voorzitter: De heer de Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, de zon kan wat doen met een mens: al twee weken na elkaar spreekt onze collega met lof over het katholiek onderwijs Vlaanderen. Met deze knipoog wil ik maar zeggen dat hier een interessante probleemstelling aan bod komt. Minister, ik wil het nog enigszins verruimen, u hoeft daar niet op de antwoorden. Ik wil een suggestie meegeven. Volgens mij moeten we nadenken over overheidsgebouwen in het algemeen, ook van de Vlaamse Regering, van de provincies en van steden en gemeenten en over alle gebouwen die met subsidies geplaatst worden in Vlaanderen. Moeten we hen aanmoedigen, overtuigen of verplichten om te investeren in zonnepanelen of andere energiebesparende maatregelen, zoals zonneboilers? Sommige maatregelen zijn al verplicht. Moeten we ze belonen, subsidiëren of sanctioneren als ze het niet doen? Dat is een interessante discussie waard, maar niet specifiek in deze commissie.

Het initiatief van de zonnelingen is ongetwijfeld waardevol. Minister, we zien dat de meest interessante maanden voor de productie van elektriciteit met zonnepanelen juni, juli en augustus zijn. Twee daarvan vallen in de vakantie. Op sommige plaatsen, en dat is afhankelijk van de ligging van de school, zitten we wel in een buurt die mogelijk zou willen samenwerken met scholen om gebruik te maken van de opgewekte energie. Moeten op termijn niet in die richting nagedacht worden, in overleg met AGION en het GO!? Zijn er eventueel opportuniteiten? Het is evident dat de minister van Energie daarbij betrokken moet worden.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik neem de algemene beschouwingen die gemaakt worden, mee in de verdere discussies. We hadden hiervoor elk jaar 5 miljoen euro uitgetrokken voor AGION en het GO!, dat is ongeveer 3,5 miljoen euro voor AGION en 1,5 miljoen euro voor het GO! AGION heeft nu zowat 1,1 miljoen euro vastgelegd, wat betekent dat er middelen over zijn. Dat is niet zo vreemd, omdat dit nog maar een jaar bestond. Het moet nog meer gepromoot worden. We hebben de mogelijkheid om te lenen uitgebreid naar andere hernieuwbare energiebronnen, omdat we zien dat scholen die in die zonnepanelen geïnteresseerd zijn, ook vaak geïnteresseerd zijn in andere zaken. Dan is het beter om dat in één pakket aan te bieden. Er is ondersteuning door het EnergieBedrijf, en dat is een goede zaak.

Op dit ogenblik zijn de budgetten toereikend, maar we moeten afwachten wat de toekomst zal brengen.

Mijnheer De Meyer, u vroeg of we dergelijke investeringen moeten verplichten. Als je bouwt, moet je een bepaalde norm halen. Sommigen doen dat met zonnepanelen, anderen niet. Mij lijkt het logisch dat dit op termijn standaard zo gebeurt. Binnen vijf jaar zullen zonnepanelen standaard in de daken ingebouwd zijn, denk ik. Het beste hebben we dus nog niet gehad. We zijn nu nog aan het inhalen.

Meneer Daniëls, u vroeg wie de lening moet aanvragen. Het schoolbestuur moet dat doen. Dat is nu zo gedefinieerd. Ik heb geen probleem met mogelijke andere regelingen, maar als je de lening aanvraagt, moet je de zonnepanelen niet noodzakelijk op je eigendom plaatsen. Als iemand anders de lening aanvraagt, blijft het verbruik wel altijd voor het schoolbestuur. De vraag is dan wie het rendement krijgt. Ook als de DBFM-vennootschap de lening aanvraagt, zal er een regeling moeten zijn voor de opbrengsten. Ik heb er geen probleem mee om te onderzoeken of we dit in de toekomst ook voor anderen kunnen openstellen. Bij de huursubsidies zouden gelijkaardige vragen kunnen rijzen, omdat het daar ook iemand anders is die bouwt.

Dat onderzoek wordt bekeken bij ons energiebedrijf en bij zij die de zonnelening lanceren. Als je een ander toelaat om het te doen, moet je sowieso ook afspraken maken over de opbrengstregeling. Voor mij is het van belang dat de leningen die er nu nog liggen, erdoor geraken en dat we met de DBFM-vennootschap tot een

kader komen voor de vragen die er zijn. Dan kunnen we bekijken of dit eventueel moet worden versoepeld of niet. Ik heb er op zich totaal geen probleem mee. Hoe meer zonnepanelen, hoe liever, als je het mij vraagt.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Mijnheer De Meyer, het is waar dat de zon blijkbaar iets doet met mensen. Ik hoor u plots spreken over 'verplichten', iets wat u meestal niet zegt. Katholiek onderwijs? Ja, zeker en vast. Wat zij met betrekking tot het Inschrijvingsdecreet naar voren hebben gebracht, kan absoluut mijn voorkeur wegdragen. Ik denk niet dat u daar grote zaken moet zoeken.

In dezen is het belangrijk dat we de scholen maximaal ondersteunen om de werkmiddelen die ze hebben, in te zetten waarvoor ze dienen. Als we ervoor kunnen zorgen dat de energiefactuur, uitgebreid met zonneboilers en warmtepompen, naar beneden kunnen krijgen, dan is dat een goede zaak. Als ik dan samen met u allen vaststel dat we in 5 miljoen euro hebben voorzien en dat daarvan een groot stuk ongebruikt is, dan moeten we er alles aan doen om dit realiseren zowel bij DBFM-scholen als bij andere scholen.

Ik zou daar nog een voorstel aan willen koppelen. Als we het geld niet weggrijpen aan pure leningen – we hebben het en het zou jammer zijn als het wordt onderbenut –, dan moeten we misschien bekijken of we geen combinatie kunnen maken van een deel subsidie en een deel lening. Op die manier krijgen we de jaarlijkse pot van 5 miljoen euro misschien op. Ik weet dat het zoeken is naar de juiste formule daarvoor, maar het kan een stimulans zijn voor scholen. Een lening is natuurlijk een lening die terugbetaald moet worden. Vandaar deze vraag of dit een optie is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Vera Celis aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over een verplicht antipestbeleid in elke school – 1741 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Minister, met de succesvolle STIP IT-actie van Ketnet in februari gaven scholieren en leerkrachten in Vlaanderen en Brussel een krachtig signaal dat pesten ontoelaatbaar is. En dat is nodig want een op vijf jongeren heeft een pestervaring en ongeveer 38.500 kinderen of 3 procent van alle 10- tot 18-jarigen geven aan dat ze dagelijks worden gepest. Dat bleek uit een bevraging van de Gentse universiteit.

Een goed antipestbeleid in elke school blijft daarom noodzakelijk. We weten dat de meeste scholen een goed uitgewerkt antipestbeleid hebben op basis van tools en good practices die hun nut hebben bewezen, maar helaas geldt dit niet voor alle scholen. Iedere week verschijnen er immers aangrijpende verhalen in de pers over kinderen en jongeren die het slachtoffer worden van extreem pestgedrag. Zo verscheen er recent een artikel over ouders die op het punt staan om de school van hun kind te dagvaarden naar aanleiding van ernstig pestgedrag. Dergelijke verhalen bewijzen dat er nog een belangrijke uitdaging is voor een grote groep Vlaamse scholen om de klachten van slachtoffers doordacht te behandelen en een degelijk antipestbeleid uit te werken.

In hetzelfde krantenartikel merkt pestexpert Gie Deboutte op dat de zelfregulatie van scholen vaak te zwak is. Veel scholen hebben volgens hem enkel een

antipestplan in een mapje voor de inspectie, maar geen structureel beleid. Zoals brandbeveiliging verplicht is voor alle scholen, moet volgens de professor ook een degelijk antipestbeleid in elke school verplicht worden. Zijn oproep is niet nieuw. Vorig jaar riep de professor ook al op tot een wettelijk en expliciet verwachtingskader dat ook in de lerarenopleiding aan bod komt.

Uiteraard moeten we rekening houden met de doelstelling uit het regeerakkoord om planlast tot een minimum te beperken. Desondanks moeten we de oproep van de professor ernstig nemen. Vanuit deze optiek wens ik u enkele vragen te stellen. Minister, op welke manier gaat de onderwijsinspectie vandaag na of scholen binnen het kader van hun veiligheidsbeleid een degelijk antipestbeleid hebben? Op basis van welke criteria wordt dit afgetoetst? Wat moeten scholen kunnen aantonen? Wat is de analyse van de onderwijsinspectie over de situatie op het werkveld?

Wat is uw houding tegenover de oproep van de professor voor een wettelijk kader en een verplicht antipestbeleid in elke school? Ziet u hierin kansen om scholen meer aan te zetten tot een kwalitatief antipestbeleid? Voorziet u ook in maatregelen om in de lerarenopleidingen meer aandacht te besteden aan de problematiek met betrekking tot pesten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: U weet dat met de introductie van Inspectie 2.0 de onderwijsinspectie op meerdere momenten tijdens de doorlichting aandacht besteedt aan het welzijn in de brede zin van de betekenis, en dat is van belang. Daarnaast is er bij het onderzoek van het kwaliteitsgebied leerlingenbegeleiding op schoolniveau aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling en de investeringen van scholen in een positief en stimulerend leef- en leerklimaat. Dat wil zeggen dat er wordt onderzocht of scholen proactief maatregelen nemen om het sociaal welzijn van leerlingen hoog te houden. Daar horen acties tegen pesten bij of, zachter geformuleerd, regels in het omgaan met sociale media, omgaan met faalangst of omgaan met verliesverwerking. Al deze zaken passen daarin.

Als naar aanleiding van een doorlichting blijkt dat er een pestproblematiek is op school, dan zal het team dit diepgaander opnemen in de onderzoeken. De onderwijsinspectie heeft de situatie op het werkveld bekeken in twee thematische onderzoeken. De Onderwijsspiegel 2016 deed een zeer uitgebreid onderzoek naar het welbevinden van leerlingen. We hebben het daar in deze commissie uitgebreid over gehad. Vorig jaar gebeurde ook een heel uitgebreid onderzoek naar de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs en de eerste graad secundair onderwijs. Ook daarover is er een zeer uitgebreide discussie geweest in deze commissie, waarbij er is gezegd dat er een tandje bij moet worden gestoken in het secundair onderwijs omdat de overgang tussen basis en secundair veel te bruusk is. Ook moest er meer aandacht komen voor proactief en preventief werken. U kent die onderzoeken die we hier uitgebreid hebben besproken.

Dan was er de oproep van de professor voor een wettelijk kader. Voor mij is het nieuwe decreet Leerlingenbegeleiding echt wel het nieuwe wettelijk kader. Leren en studeren, psychisch en sociaal functioneren, preventieve gezondheidszorg en onderwijsloopbaanbegeleiding zijn daarin geïntegreerd. Het welbevinden van leerlingen wordt gevat door alle begeleidingsdomeinen. Een leerling zal maar gelukkig zijn op school als hij in de juiste studierichting zit, ondersteund wordt in zijn leernoden en goed in zijn vel zit. Dat komt specifiek aan bod in het begeleidingsdomein psychisch en sociaal functioneren. Nog eens een apart decreet maken, vind ik minder goed dan zorgen dat dit binnen het decreet Leerlingenbegeleiding een prominente plaats krijgt. Dat zal mee de taak zijn van de inspectie en de manier waarop zij kwalitatief onderzoek voert. Onderschat ook de impact op

termijn niet van het feit dat leerlingenbegeleiding een erkenningsvoorwaarde wordt. Je moet scholen natuurlijk wel toelaten om wat te wennen.

Naast het decreet Leerlingenbegeleiding zijn er de eindtermen en ontwikkelingsdoelen, waarbij in de sleutelcompetenties ook competenties zijn opgenomen omtrent samenleven en geestelijke en emotionele gezondheid.

Met de opgesomde kaders zijn de scholen zelf verantwoordelijk voor de uitbouw van een kwaliteitsvol antipestbeleid, maar zijn ze vrij in de keuze van de methodieken en tools die zij willen gebruiken. We leggen daar niets op. Scholen die hierbij ondersteuning nodig hebben, kunnen een beroep doen op de pedagogische begeleidingsdiensten en CLB's. U weet dat minstens even goed als ik. Er zijn ook heel wat expertiseorganisaties onder de leerlingen zelf. U kent de projecten van de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK). Ik heb ook extra subsidies gegeven om in meer scholen het beleid tegen pesten uit te werken.

Ik plan geen expliciete acties in de lerarenopleidingen. Dit is al opgenomen in de basiscompetenties die elke startende leraar moet behaald hebben aan het einde van zijn of haar lerarenopleiding. De competenties die nodig zijn voor het voorkomen en aanpakken van pesten, zijn te vinden in het functioneel geheel 'de leraar als opvoeder'. Daar zit bijvoorbeeld in dat de leraar een positief klimaat kan creëren voor de lerende(n) in de groep en in de onderwijsinstelling. Hoe de lerarenopleidingen aan deze competenties werken, behoort tot hun autonomie.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Minister, telekns als ik u er een vraag over stel en ik hoor u over pesten of een antipestbeleid, dan ben ik zo gerustgesteld en zo enthousiast, tot natuurlijk weer het volgende artikel in de kranten verschijnt. Dat blijft, dat is zo'n thema dat elke keer opnieuw de kop opsteekt en vragen doet rijzen: doen we genoeg, is het efficiënt genoeg? Ik ben nu weer bijzonder tevreden dat u zegt dat voor u het nieuwe decreet inzake leerlingenbegeleiding het wettelijk kader is en dat ook zal worden verwacht dat daar zeer goed op zal worden toegekeken via de inspectie die ter plaatse zal gebeuren. Met andere woorden: het antipestbeleid dat een school voert, krijgt een bijzonder prominente plaats in het verhaal. Ik heb het geluk gehad met Gie Deboutte een heel interessant gesprek te hebben over zijn manier van werken en zijn ervaringen met de thematiek in de diverse scholen. Het blijft natuurlijk een pijnlijke zaak: ook al worden er zoveel initiatieven genomen en zijn er zoveel goede praktijkvoorbeelden, zowel van jonge mensen als beleidsmatig, met websites, ondersteunend materiaal – het bestaat eigenlijk allemaal –, toch zijn er in een aantal scholen maar minimale elementen aanwezig, gewoon om voor de inspectie in orde te zijn. Dat blijft natuurlijk betreurenswaardig. Ik denk nu niet dat er een correlatie is, dat het juist die scholen zullen zijn die dan ook regelmatig in de krant verschijnen. Die correlatie zal er waarschijnlijk niet zijn. Desalniettemin is het heel moeilijk om pesten onder controle te houden, en zeker als dat pesten op school begint, maar nog wat doorgaat na de schooltijd, in het weekend, tijdens vakantieperiodes en dergelijke meer, door alle elektronische mogelijkheden die er zijn, met groepen die worden gevormd.

Ik vond het ook heel aangenaam dat u zei dat het natuurlijk in de lerarenopleiding begint. Vooraleer mensen aan de loopbaan binnen het onderwijs beginnen, moeten ze toch wel meer dan voldoende onderricht zijn in hoe ze met zulke situaties moeten omgaan. Het is niet zo dat we daar nog expliciet het een of het ander aan moeten toevoegen, omdat we ervan uit kunnen gaan dat de lerarenopleiding daarin voorziet, maar het is belangrijk zeer goed te bewaken dat ook daar voldoende aanwezig is qua opleiding en kennis om die pestproblematiek aan te pakken. Het lijkt me ook niet evident dat heel jonge mensen bijvoorbeeld een pestproblematiek bij 14- tot 16-jarigen zo kunnen aanpakken. Er zijn een aantal dingen waarvoor

een zekere maturiteit en ervaring nodig zijn. Ik denk dus dat we hen zeer goed moeten voorbereiden, omdat pesten toch wel heel extreme situaties kan geven.

Dank u wel voor het antwoord.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijn medewerker was eventjes aan het kijken op internet. Hij toonde me de lerarenopleiding van het Hoger Instituut der Kempen. Daar heeft men een hele cyberpestaanpak in de opleiding geïntegreerd. Daar wordt dus echt wel werk van gemaakt.

Ik moest ook nog het volgende onder uw aandacht brengen. Tot 1 september 2018 is dit geen erkenningsvoorwaarde, straks wel. Dat is een wereld van verschil. Ik heb dat al een paar keer gezegd. Toen ik net minister van Onderwijs was, had ik de inspecteur-generaal, Lieven Viaene, voor het eerst bij mij op bezoek. Ik vroeg hem hoe hij omging met die leerlingenbegeleiding en dat pesten en zulke dingen. Hij zei me eigenlijk niks te zeggen te hebben, aangezien dat geen erkenningsvoorwaarde is voor een school. Hij moet wel de eindtermen controleren, maar dat is geen erkenningsvoorwaarde. Dat verandert dus wel voor een stukje. Het zal sowieso tijd moeten hebben. Mevrouw Celis, scholen zijn ook vrij. De ene school besteedt er meer aandacht aan dan de andere. Ik ga trouwens met de koningin volgende week of de week erna de Conflixers bezoeken, een opleiding binnen de opleiding die wordt georganiseerd door de Vlaamse Scholierenkoepel. Die leveren fantastisch werk. Er beweegt dus heel veel op het terrein. Het is een aandachtspunt op scholen.

Ik was vanmorgen in het Atheneum van Aalst, De Strafst School. Ik heb daar ook eventjes met de directeur gepraat. Wat daar wordt gedaan om dat schoolklimaat verbindend te maken, dat is fantastisch. Dat gaat dan niet over het naleven van aparte decreetsartikeltjes, maar over werken aan een klimaat waarin er minder ruimte is voor pesten. Dat is iets dat je soms niet in regels kunt vatten, maar dat je via een cultuur moet laten groeien. Ik denk dat we het eens zijn over onze zorgen. Ik zie soms ook eenzaamheid bij scholieren. Er zijn zoveel zaken die we ook zien, maar je kunt van de school natuurlijk ook niet alles verwachten. Toch denk ik oprecht dat scholen daar vrij serieus mee bezig zijn, en dat de tijden ook wat dat betreft echt wel zijn verbeterd.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Minister, dank u wel. Ik denk dat wat u hebt toegevoegd, zeker zeer waardevol was. Ik probeer dat ook vanuit de stad, vanuit het stedelijk onderwijs en vanuit onze dienst Welzijn, vanuit het Sociaal Huis. Dan gaat het bijvoorbeeld over gezinnen die het een stukje moeilijker hebben, waarbij leerlingen ook bij de school zijn aangemeld voor ondersteunend optreden. Je probeert toch om alle elementen aan te reiken die je kunt aanreiken om pestgedrag terug te dringen, om dat eigenlijk zo goed mogelijk te vermijden. We moeten daarop blijven inzetten.

Zoals u ook aangeeft, zijn er inderdaad ook heel, heel wat mogelijkheden. Er zijn heel goede voorbeelden, maar men zal dit moeten blijven bewaken, want dat is een groeiproses. Ik ben daar ook helemaal van overtuigd. Dit is een erkenningsvoorwaarde. Dat lijken me allemaal heel positieve dingen te zijn om eraan te werken, maar nog eens, het blijft wel een enorme bezorgdheid, want het is zeker en vast de wereld nog niet uit.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het advies van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) rond talentgericht werken op school
– 1753 (2017-2018)**

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Voorzitter, minister, de Vlor bracht een advies uit en pleitte daarin om een praktijkgerichte review te bestellen over talentgericht werken op school. Een praktijkgerichte review is een relatief beperkte investering, waarbij een wetenschapper op korte tijd een aantal onderzoeksvragen in heldere taal probeert te beantwoorden, zodat het onderwijsveld daarmee aan de slag kan.

Talentgericht werken op school is volgens de Vlor een van de twee thema's die absoluut prioritair naar voren komen na een bevraging van het onderwijsveld. Talentgericht werken en brede talentontwikkeling krijgen nu vaak onvoldoende een plaats in het schoolgebeuren. Dat leidt er onder andere toe dat leerlingen eenzijdig, namelijk op basis van resultaten op cognitieve toetsen, worden georiënteerd naar een verdere schoolloopbaan.

Talent gaat niet over de beste zijn en uitblinken, maar over ontdekken welke activiteiten je energie geven. Het belang van talentontwikkeling ligt in het feit dat je door talentontwikkeling werkt aan veerkracht en weerbaarheid, en er dus zo voor zorgt dat kinderen gelukkiger zijn en beter kunnen omgaan met alle eisen. Het is ook de beste preventie voor een burn-out als mensen volwassen zijn.

Als onderwijspractici een beter inzicht krijgen in hoe ze talenten in kaart kunnen brengen, niet enkel talent dat zich duidelijk manifesteert, maar ook ontlukend, nog te ontdekken talent, kunnen ze daar in hun begeleiding van leerlingen beter op inspelen. De Vlor vindt dit relevant, zowel voor het basis- als voor het secundair onderwijs. Doorheen het secundair onderwijs moeten leerlingen keuzes maken, waarbij ze een heel goed zicht moeten hebben op hun talenten en de kans moeten krijgen erop in te zetten, met vallen en opstaan.

Minister, u besliste om het advies van de Vlor niet te volgen en geen praktijkgerichte review te bestellen. Wat zijn uw argumenten om geen praktijkgerichte review inzake talentgericht werken op school te bestellen? Wat onderneemt u om talentgericht werken in scholen te ondersteunen en te versterken? Welke initiatieven kent u in het onderwijsveld die werken inzake talentontwikkeling?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Meuleman, eind vorige maand heb ik van de Vlor een advies ontvangen tot themazetting over twee praktijkgerichte reviews, met daarin twee voorstellen. Het eerste voorstel ging over de didactiek qua begrip lezen. Het tweede ging over talentgericht werken. Ik vind het heel positief dat de Vlor het voorstel op eigen initiatief uitbrengt. We hebben in onze gesprekken ook gevraagd om dat nu en dan eens te doen. De jongste praktijkgerichte review die de Vlor coördineerde, ging over neurowetenschappen in het onderwijs. Dat was in 2015. Ik stel vast dat deze en eigenlijk alle eerdere reviews nog altijd worden gebruikt in het onderwijsveld. Dat is dus wel iets heel waardevols. Ik heb vooral positief gereageerd omdat dit sterk aansluit bij mijn beleidsintentie om de professionalisering van lerarenteams en de interne kwaliteitszorg in scholen te versterken door praktijkgericht onderzoek. Zo kunnen we bijdragen tot goede praktijken om lerarenteams en schoolleiders te versterken in de dagelijkse beslissingen die ze nemen.

We doen dat nu al op een aantal manieren. Zo zijn er binnen het Steunpunt Onderwijsonderzoek (SONO) al een aantal reviews opgeleverd, onder meer over 'teamteaching', personeelsbeleid, evaluatie, taalstimulerende maatregelen en inclusief onderwijs. Momenteel hebben we in de vrije ruimte van SONO ook opdracht gegeven tot twee bijkomende reviews: een over de masters in het basisonderwijs en een over vreemde talen in het basisonderwijs. Ook al zijn die SONO-reviews niet zo praktijkgericht qua opzet, toch stel ik tevreden vast dat er inspanningen worden gedaan om ze te valoriseren voor de onderwijspraktijk.

Zo is er een praktijkbrochure gemaakt over teamteaching, en in het najaar bekijken we samen met de onderzoekers, de Vlor en de pedagogische begeleidingsdiensten op welke wijze de reviews relevant kunnen zijn voor het ruime onderwijsveld.

Met betrekking tot de voorstellen die de Vlor nu heeft uitgebracht, hebben we beslist om te kiezen voor de praktijkgerichte review over de didactiek qua begrijpend lezen. U zult wellicht ook wel begrijpen waarom we nu in eerste instantie daarvoor hebben gekozen. Die kan mee een antwoord bieden op de vragen en uitdagingen die naar boven zijn gekomen naar aanleiding van de bekendmaking van de resultaten van PIRLS 2016 (Progress in International Reading Literacy Study): tussen 2006 en 2016 is er een daling vastgesteld van het begrijpendlezen-niveau van Vlaamse vierdeklassers. Een toegankelijk en praktijkgericht overzicht van wetenschappelijk onderzoek over leesdidactiek kan voor leraren en andere betrokkenen heel wat kansen tot ondersteuning en professionalisering bieden. Ik denk daarbij ook aan pedagogische begeleiders en lerarenopleiders.

Betekent die keuze dan dat talentgericht werken niet belangrijk is? Uiteraard niet. Talentgericht werken is de kern van heel wat hervormingen die we doen. Denk maar aan duaal leren, aan een aantal initiatieven inzake leerlingenbegeleiding. We kunnen echter niet op elk interessant voorstel ingaan. Ik kom wekelijks in scholen en zie ook heel wat initiatieven van lerarenteams om te werken inzake de talenten van de leerlingen. Ik stel vast dat alle scholen met die uitdagingen aan de slag gaan, zaken zelf uitproberen en ook wel met vragen blijven zitten, die we proberen te beantwoorden. Er beweegt heel wat, en ik hoop dat scholen ideeën en praktijken ook met elkaar zullen delen. Daar zijn ook heel wat bestaande kanalen voor, zoals Klasse en KlasCement. Morgen is het de verjaardag van KlasCement. Dat bestaat twintig jaar. U moet eens kijken naar die evolutie: dat is spectaculair wat er nu al wordt gedeeld qua informatie in vergelijking met twintig jaar geleden.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, in zijn advies had de Vlor zeven thema's geselecteerd. Er zaten aanvankelijk nog interessante zaken tussen, onder andere differentiatie en wiskundendidactiek. Ze hebben er dan uiteindelijk zelf twee overgehouden. Er is de didactiek inzake begrijpend lezen. Uiteraard is dat ook een heel goede keuze, en een belangrijk thema. Dat talentgericht werken was echter ook verder uitgewerkt. Ik blijf dat een heel belangrijk onderwerp vinden. U vond dat ook, denk ik, want de scholen die daar al mee bezig waren, onder andere de Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaartschool in Waregem, hebt u met een videoboodschap daarvoor gefeliciteerd. U geeft dus wel aan dat u dat belangrijk vindt. We hebben ook in de eindtermen expliciet die veerkracht en die weerbaarheid waarvan we willen dat onze leerlingen die hebben, naar voren geschoven, omdat ook zeer prominent uit het maatschappelijk debat kwam dat dat iets is dat we leerlingen toch willen meegeven, als preventieve versterking tegen latere burn-outs en zo. Het is dan toch wel jammer dat niet die twee thema's zijn meegenomen, dat er enkel is gekozen voor het eerste thema. Ik denk dat we als Onderwijs weinig kunnen ingrijpen in het pedagogisch-didactische, wat ook goed is. Het hoe van het onderwijs laat je aan het onderwijs, maar je kunt als overheid wel een aantal zaken aanbieden, stimuleren,

scholen daarin versterken, en dan is dit soort onderzoek echt wel relevant en praktisch, en redelijk snel inzetbaar voor het onderwijs. Ik vind het dus toch wel jammer dat u er niet voor hebt gekozen om het ook mee te nemen. Ik hoop dat het misschien toch zal kunnen worden opgepikt in een volgende budgetronde of onderzoeksrunde. Ik vind het eigenlijk wel een gemiste kans.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik denk dat praktijkgericht onderzoek een interessante vorm van onderzoek doen is. We staan daar dus zeker en vast achter. Je moet keuzes maken. De middelen zijn niet onbeperkt, en ik denk dan ook dat we beter kunnen inzetten op gerichte keuzes dan middelen te versnipperen. We ondersteunen dan ook volledig dat er is gekozen voor het begrijpend lezen, wat zeer belangrijk is, wetend dat andere interessante thema's, zoals wiskundendidactiek, inderdaad niet zijn meegenomen, maar liever dat dan de middelen een beetje spreiden over van alles en dan eigenlijk met niks degelijks te eindigen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Meuleman, ik heb die videoboodschap ingesproken omdat ik het belangrijk vind. Ik zie dat hij gedeeld wordt. Maar we hebben moeten kiezen. Ik kies liever één iets om verder mee aan de slag te gaan. Alles is belangrijk, ook de ondersteuning van het basisonderwijs. Er is zoveel dat we moeten bekijken. Ik heb gekozen voor een van de twee thema's. Dat belet niet dat ik het geleverde werk en het werk dat nog zal geleverd worden opvolg. Wat niet is, kan zeker nog komen, als het gaat over ondersteuning.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Oké. Dank u wel.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de hervorming van het academiejaar – 1768 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): De KU Leuven en de UGent onderzoeken op dit moment de hervorming van het academiejaar. Men wil overstappen naar een meer modulegewijze werking, met vroegere examenmomenten en meer permanente evaluatie. Er heerst echter wat ongerustheid over. Zo'n hervorming is ingrijpend, zowel voor de studenten, het personeel, als de bredere samenleving.

We bespraken dit onderwerp al een paar keer in de commissie. De laatste keer vertelde u dat u wilde bekijken wat er vandaag al aan verschillen bestaat in de academische kalenders. Op 14 februari 2018 zijn de universiteiten en hogescholen samengekomen om over de kwestie te overleggen. Daar waren ook studenten bij betrokken.

Nochtans horen we geluiden dat het proces niet correct zou verlopen. De informatie stroomt moeilijk door, zowel naar de studenten als naar de verschillende instellingen. Een bijkomend argument om de hervorming door te voeren, is dat lectoren en professoren meer zullen moeten doceren via activerende werkvormen. Maar daar is geen enkele garantie voor. De studenten vrezen bovendien voor een sterke verhoging van de studiedruk.

Minister, kunt u een stand van zaken geven over de kwestie? Hoe verloopt de discussie op dit moment onder de instellingen? Welke aspecten van de hervorming worden op Vlaams niveau overlegd? Welke volgende stappen zal men ondernemen? Bracht u intussen de onderlinge verschillen tussen de instellingen in kaart? Welk verder gevolg zult u daaraan geven? Vandaag is er weinig onderzoek naar de doeltreffendheid van de nieuwe indeling van het academiejaar. Zal men onderzoeken wat de meerwaarde is van zo'n hervorming?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Soens, dank u voor deze opvolgingsvraag. We hebben hierover al uitgebreid gediscussieerd in deze commissie, op 1 maart 2018. Ik zei toen dat ik het thema van de herindeling zou agenderen op een eerstvolgend overleg met de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR). Een beetje buiten mijn wil om is het overleg van 21 maart weggevallen. Het zal nu plaatsvinden op 9 mei. Ik was beschikbaar, maar zij hebben het geannuleerd. *(Opmerkingen. Gelach)*

Ik zal op 9 mei informeren naar de manier waarop en het tijds kader waarbinnen men de discussie verder wil voeren.

Op 1 maart noemde ik reeds de voor mij cruciale aspecten hierin: dat instellingen onderling blijven afstemmen zodat we niet eindigen met een onmogelijke pot-pourri en dat het debat overal gevoerd wordt met alle betrokkenen, en dus zeker ook met de studenten.

Aangezien de beslissing over de indeling finaal een beslissing van iedereen is, is het onmogelijk de studenten zo maar te passeren. Ik wens dat ook niet. Wat dat betreft, sta ik aan de zijde van de studenten. Ze zitten mee aan tafel in de inspraak- en bestuursorganen van de universiteiten en de hogescholen. We discussiëren hier vaak over de mate waarin de participatie al dan niet werkt of over de vraag waarvoor studenten kunnen worden gemotiveerd. Dat is een thema bij uitstek waarvan ik vind dat de studenten zeker kunnen worden gemotiveerd en gemobiliseerd om actief mee te denken.

Wat de vraag over het grondig onderzoek betreft, heb ik op 1 maart 2018 een aantal verschillen in de organisatie van het academiejaar in enkele instellingen gegeven. Daaronder viel ook de aanpak in Hasselt. Ik wilde illustreren dat er in Vlaanderen een zekere diversiteit is. Het is niet mijn bedoeling nu zelf verder de huidige kalenders te onderzoeken. Het overlegproces moet lopen. Ik vind dat elke instelling dat met zijn studenten moet bespreken. Er moet onderling worden overlegd. Als het niet wordt afgeblazen, zullen we hier op 9 mei 2018 nog eens op doorgaan.

Wat de doeltreffendheid betreft, wacht ik het gesprek met de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) af. Ik ga zeker akkoord dat een hervormingsvoorstel op een zeer grondige analyse moet worden gesteund. Voorlopig heb ik geen aanwijzingen dat ze over één nacht ijs zouden gaan.

Eergisteren ben ik geïnterviewd door de nieuwe redactie van het Leuvense magazine Veto. Er is een salvo aan vragen over de nieuwe indeling afgevuurd. Er was bij die studenten toch enig scepticisme. Ik heb hen aangeraden hun participatiemogelijkheden voluit te gebruiken en in overleg te treden.

Mevrouw Soens, voor mij is het vooral van belang dat de finale beslissing wordt gebaseerd op goede argumenten en op breed overleg met alle stakeholders. Dat proces loopt. U mag gerust na 9 mei een nieuwe opvolgingsvraag stellen. U kunt misschien eerst eens bellen om te vragen of de vergadering heeft plaatsgevonden. Ik houd dit in het oog. Dit wordt zeker opgevolgd.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Minister, ik kijk uit naar het overleg op 9 mei 2018. Het is jammer dat het vorig overleg is geannuleerd, want anders zouden we nu al wat meer nieuws hebben gekregen over de stand van die hervorming van het academiejaar. Ik denk we in het Vlaams Parlement de krachtlijnen delen die u hebt aangehaald. Er mag geen potpourri van verschillende academische kalenders komen. Er kan uiteraard een beetje verschil zijn. Dat is nu ook al het geval. Er mogen echter geen al te grote verschillen komen. Het is uiteraard zeer belangrijk dat dit gebeurt in goed overleg met de studenten en met het personeel. Het personeel is ook een zeer belangrijke stakeholders in dit gebeuren. Als het overleg op 9 mei 2018 wel plaatsvindt, zal ik daar nadien op terugkomen.

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Voorzitter, we hebben het hier al uitgebreid over gehad. Ik kijk ook uit naar het antwoord. Tijdens de vorige discussie is trouwens gebleken dat er wel een consensus is. Ik denk dat er zeer goede argumenten moeten zijn, maar de insteek van de gebruikte argumenten om al dan niet te hervormen, moet juist zijn. De focus moet liggen op de pedagogische meerwaarde. De hervorming moet in de eerste plaats in het belang van de studenten zijn. Andere overwegingen kunnen belangrijk zijn, maar zijn daartegenover secundair.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer Cordy, ik ben het eens met uw opmerking. Het moet een hervorming zijn in het belang van de studenten. Ik maak me wel wat zorgen om die studentenparticipatie. We zullen daar ooit eens op moeten terugkomen. We zien dat het enthousiasme voor de formele participatie niet toeneemt. Ik vind dit bij uitstek een thema dat de studentenhartten moet beroeren. We moeten echt zoeken hoe we hierover tot een goed gesprek kunnen komen. Ik heb de studentenverenigingen een paar keer op mijn kabinet uitgenodigd. Dat zijn zeer dynamische gesprekken. In de formele structuren voelen ze zich precies wat minder als een vis in het water. We moeten hun belangen dan ook zeker goed bekijken. De universiteiten waarmee ik al persoonlijk heb gesproken, zonder formeel overleg te voeren, hebben echt de intentie de studenten centraal te stellen. Ze willen dat in de mate van het mogelijke tussen de universiteiten afstemmen.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Ik wil het nog heel kort over de studentenparticipatie hebben. We horen dat de informatie moeilijk naar de studenten doorstroomt. Als het de bedoeling is de studenten te laten participeren, moeten ze natuurlijk volwaardige partners zijn en moeten ze over alle informatie beschikken. Dit is een aandachtspunt dat we vanuit het Vlaams Parlement moeten opvolgen. De informatie moet effectief naar de studenten en naar het personeel doorstromen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.